

DOMOVINA

Upravništvo „Domovina“ v Ljubljani, Knafova ulica 5

Uredništvo „Domovina“, Knafova ulica 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9 Din, polletno 16 Din, celoletno 36 Din; za inozemstvo razen Amerike: četrtletno 13 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din; Amerika letno 1 dolar. — Račun poštnih hranilnic, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

Naša ministra med narodom

Važne izjave glede vprašanja kmečkih dolgov in stanja našega denarja — Vlada pripravlja občinske volitve

Preteklo nedeljo se je vršila zopet lepa vrsta večjih in manjših političnih shodov v dravski banovini. Narodni poslanci, senatorji in ministri so v stalnih stikih s svojimi volilci ter jih sproti obveščajo o vseh važnejših dogodkih v našem političnem in zlasti tudi v gospodarskem življenju. In sedanji politični shodi se prijetno razlikujejo od nekdanjih, ker se na njih nikjer ne hujška, nikjer ne sejeta mržnja in sovražstvo, marveč povsod poziva k slogi in treznemu delu. Tudi na shodih v nedeljo so bila povsod v ospredju gospodarska vprašanja. Zlasti gg. ministra Ivan Mohorič in Ivan Pucelj, ki sta pohitela med svoje volilce, prvi v radovljiški, drugi v novomeški srez, sta odkritosrečno, stvarno in zaupanje v državo in njeno bodočnost vzbujajoče razpravljala o važnih vprašanjih sedanjega časa ter o gospodarskem in političnem programu sedanjega vlade. Na shodih se je temeljito obravnavalo zlasti vprašanje kmečkih dolgov, minister Mohorič pa se je še posebno bavil s položajem naše valute ter razpršil neupravičeni strah in bojazen za naš dinar.

G. minister Mohorič je imel v radovljiškem srezu zelo lepo uspele in številno obiskane shode v Kranjski gori, v Lescah pri Bledu in na Bohinjski Bistrici. Na vseh treh shodih so bili zastopani poleg pristašev JRKD tudi številni poslušalci, ki se doslej niso hoteli pridružiti skupni fronti narodne sloge, a sedaj polagoma uvidevajo, da se z zabavljanjem ne dá ničesar doseči, marveč da le trezno in pametno delo prinaša uspehe. G. ministra so spremljali gg. narodni poslanec notar Karel Gajšek, predsednik sreske organizacije jeseniški župan Žabkar, podpredsednik leški župan Ažman, banovinski tajnik JRKD dr. Zajec in sreski tajnik Humar. S posebnim zanimanjem so sledili zborovalci govorom g. ministra Mohoriča, ki se je bavil zlasti s perečimi gospodarskimi vprašanji ter kot priznan strokovnjak podal zanimive in važne izjave baš o onih vprašanjih, ki najbolj zanimajo vso javnost, to je o vprašanju kmečkih dolgov in vprašanju dinarja. Iz njegovih obširnih govorov naj navedemo nastopno:

Sedanja narodna skupščina se je sestala v hudih, skrbi polnih časih. V kratkih enajstih mesecih po volitvah smo doživeli dogodke, kakršnih prej desetletja ni bilo. Narodno predstavništvo je bilo postavljeno pred težavne naloge. Zadostuje samo nekaj števil, da more to vsakdo uvideti. Vsi, ki imate svoje gospodarstvo in živite od dela svojih rok, veste, kako so se razmere v zadnjih dveh letih bistveno spremenile. Dohodki v domačem gospodarstvu, v obrti in trgovini so se vedno bolj krčili. Zaoštaljali so dohodki delavcev in nametščencev. Vse je šlo nazaj, vse se je zmanjševalo. Računa se, da se je znižal naš narodni dohodek, ki je znašal prej okrog 80 milijard, za polovico. Zaradi tega je bilo seveda neizogibno potrebno, da se vse gospodarstvo, javno in zasebno, prilagodi novim razmeram. To pa

ni mala stvar. Naš državni proračun je znašal 12 milijard. Ta proračun je bilo lahko prenesti takrat, dokler je znašal narodni dohodek 80 milijard. Ni pa bilo mogoče ohraniti proračuna na tej višini, ko so se dohodki davkoplačevalcev zmanjšali za polovico. To je bil eden najtežavnejših problemov (nalog), ki smo ga mogli dosedaj, s prvim proračunom, rešiti le na polovico. Naš finančni minister, ki ga mnogi zelo kritizirajo, je ponosen na svoje delo, da je zmanjšal državne izdatke za 40 odstotkov. Toda to je imelo velike in težke posledice. Samo to zmanjšanje državnih izdatkov pa še ni bilo dovoljno, da bi zmanjšalo pezo davčnih bremen. Davščine je treba spraviti v sklad z zmanjšanimi dohodki davkoplačevalcev. In tudi to je težko vprašanje, čigar posledice so se čutile povsod. Znižali so se prejemki javnih nameščencev. Napočili so časi, ko je vsakdo pozvan, da doprinese svojo žrtev, da tako vzdržimo ravnotežje v javnem gospodarstvu.

Pojavila pa so se tudi še razna druga nerešena vprašanja, ki jih je treba nujno rešiti. Pojavilo se je tudi predvsem vprašanje razdolžitve kmeta.

Razdolžitev kmeta je napačno postavljeno vprašanje, kajti tu ne gre za razdolžitev v dobesednem smislu, marveč za to, da se kmečki dolгови napravijo znosni, da se prilagode prilikam in dohodkom kmetijstva. Te dni ste lahko čitali v listih, da znašajo kmečki dolгови po statistiki, ki jo je po naročilu kmetijskega ministrstva sestavila Privilegirana agrarna banka, okrog šest milijard. To bi pri letnem dohodku našega kmetijstva, ki znaša okrog 20 milijard, ne bila tako velika vsota. Če računamo, da je kake štiri milijone delovnih moči zaposlenih v našem kmetijstvu, potem ni to tako število, ki bi samo po sebi pomenilo veliko nerešeno vprašanje. Toda če pogledamo to vprašanje z druge strani, vidimo, da je zelo komplicirano in da je važno ne le za naše kraje, kjer imamo razvito kreditno organizacijo in zadružništvo, hranilnice in banke, ki posojujejo pod znosnejšimi razmerami, marveč da je to še mnogo važnejše vprašanje za južno-vzhodne kraje. Tam je kmet po stari navadi izročen zasebnikom. Okrog 40 odstotkov vseh kmečkih dolgov izvira od posojil pri zasebnikih, ne pa od denarnih zavodov. Posojuje se običajno po starem načelu »dinar za banko«, kar pomeni, da mora kmet za vsakih 10 Din plačati mesečno 1 Din obresti, to je za 10 Din na leto 12 dinarjev obresti.

G. minister je nadalje pojasnil pomen tako zvanega »zelenjastva«, pri katerem kupujejo spekulantje že ob setvi po najnižjih cenah. To je bilo oderuštvo, ki ga vlada ni mogla več dalje dopuščati, kajti v vedno večjem številu so se množile prisilne prodaje kmečkih posestev in propadanje kmečkega gospodarstva je zavzelo naposled tak razmah, da je prišlo do znanega zakona o zaščiti kmetov. Ta zakon,

ki preneha veljati 20. oktobra, je bil samo začasen, da bi se preprečile prodaje kmečkih posestev. Sedaj pa se mora sestaviti nov zakon, ki naj bi uredil to vprašanje. Novi zakon ne bo več določal odgoditve plačila kmečkih dolgov, ker je to ustvarilo v našem gospodarstvu, v trgovini, obrti in industriji težavne prilike in spravilo v nered kreditne odnošaje. Dosedanji zakon ni uredil ne plačevanja obresti ne odplačevanja dolžnih obrokov ne vprašanja obrestne mere, nego je za določen čas odgodil vsa plačila. Sedaj pa je treba najti iz tega primeren izhod. To vprašanje je toliko težavnejše, ker dandanes kmečki pridelki nimajo nobene cene. Poprej je prodal kmet glavo živine ter poplačal s tem lahko obresti in del kapitala. Danes pa tri, štiri glave živine več ne zadostujejo niti za kritje obresti. Zaradi tega bo sedaj narodna skupščina, ki se sestane prihodnji teden, v smislu kraljevih besed, da je treba posvetiti pažnjo kmetijstvu in cenam kmetijskih pridelkov, v izpolnjevanju te obljube, dane v adresi na prestolni govor, posvetila vse svoje sile rešitvi tega težavnega vprašanja.

Pri tem pride v poštev predvsem **maksimiranje obrestne mere**. Toda tudi obrestna mera se ne dá kar tako predpisati, zakaj pred zakonom mora biti vsak dolžnik enakovreden, treba pa je vrh tega upoštevati tudi položaj onih, ki so morda vse svoje življenje štedili. Tudi teh se ne sme prikrajšati. Enostavno odpisati kmečkih dolgov se tudi ne dá, zakaj nekdo bi to moral plačati in plačal bi baš tisti, ki je štedil in svoj denar nalagal v denarne zavode. Vlagatelj se že itak preživljal dovolj hudih časov. Izgubili so z vojnimi posojili, prišle so razne druge dajatve, ki so jih zadele, in ne more se jim sedaj iznova odvzemati, kajti kdo bi potem še štedil! In hvala Bogu, da imamo baš v dravski banovini tako lepo število vlagateljev in varčevalcev, ki so danes opora vsega našega gospodarstva. Na njihov račun se ne more in ne sme reševati vprašanja kmečkih dolgov. Tudi se to ne dá rešiti s tiskanjem denarja, ki nima zakonito predpisane podlage, zakaj to ne bi bila trajna njegova rešitev.

Smernice za reševanje vprašanja kmečkih dolgov so jasno začrtane. Najprej je treba znižati obrestno mero in to radikalno znižati, nadalje je treba organizirati cenejši kredit za naše kmetijstvo, čigar cena bo v skladu s sedanjo rentabilnostjo kmečkega gospodarstva. Obrestna mera ne sme biti za hipotekarni kredit večja od 3 do 5 in za osebni kredit od 6 do 8 odstotkov. Vsaka višja obrestna mera pri sedanjih prilikah in sedanjih cenah kmečkih pridelkov, živine itd., ne bi predstavljala trajno odpomoči. Tretja glavna opora za rešitev kmetijskega vprašanja mora biti v iskanju novih tržišč in v dvigavanju cen kmetijskim pridelkom.

G. minister je nato obširno orisal politiko vlade, ki gre za tem, da si pridobimo nova tržišča za naše proizvode, žito, les, živino, sadje itd., ker samo če dvignemo izvoz, bo mogoče dvigniti cene in s tem najbolj pomagati kmetu, zakaj kadar bo kmet svoje pridelke zopet lahko spravljaj pošteno v denar, ga ne bodo več trli dolгови ter bo s svojimi dohodki oplajal vse ostale panoge našega gospodarstva.

Zadnje dni se zopet mnogo govori o dinarju in kjer se pojavim, povsod me vprašujejo, kaj je z našim dinarjem. Smatram za svojo dolžnost, da vam odkrito povem: Z dinarjem je vse v redu! Vse, kakor je treba: podana je po zakonu predpisana zlata podloga, ki znaša 35 odstotkov. Ne tiska se noben bankovec, za katerega ne bi bila podana ta podloga. Vprašal bo morebiti kdo, kako pa je potem prišlo do tega, da nam hočejo sedaj prodajati lire po 350 do 360 Din in da so druge valute v ceni poskočile. Čeprav je morda nekaj novega, da na političnih zborovanjih razpravljam o takih rečeh, moram vendar to pojasniti.

Vsi veste, da posluje v naši državi mnogo tujih družb s tujim kapitalom, kakor razne banke, trgove in industrijske družbe in zavarovalnice. Poprej, še do meseca oktobra lanskega leta, so svoj kapital, ki je plasiran v Jugoslaviji, in zaslužek, ki ni majhen, potegnile iz države. Lansko leto, ko se je po vsem svetu pojavilo veliko nezaupanje, ko je prišlo v bogati Nemčiji do velikanskih denarnih polomov in je morala država pomagati pri reševanju bank; ko so se slični dogodki odigrali na Madžarskem, v Avstriji in po vrsti v raznih drugih državah; ko se je vsaka država začela bati za svojo valuto, tudi mi nismo mogli nadaljevati svoje popustljivosti proti inozemskim družbam. Zato so bila dobroimetja teh družb postavljena pod zaporo, to je, s tem denarjem so smele razpolagati samo z odobritvijo finančnega ministrstva. Letos je s pogajanjem dosegla predvsem Italija, da se je ta zapora ukinila. Tako je prišlo samo tu do osvoboditve ogromne vsote kakih 100 milijonov dinarjev. Ko so dobile te družbe zopet dovoljenje, svobodno razpolagati s svojim kapitalom, so začele prodajati te dinarje preko bank in borz. Ta denar se ni dal izvoziti iz države, marveč se je smel porabiti samo za plačilo blaga, nakupljenega v Jugoslaviji. Tedaj so smatrali, da je prišel čas, ko nas lahko ocenjujejo ter so na tujih borzah ponujali te dinarje za 20 odstotkov ceneje. Tako je prišlo do tega, da je videti, kakor da je dinar padel, kar pa v resnici ni in je to za vsakega strokovnjaka popolnoma jasno. Potrebno pa je bilo tej spekulaciji napraviti konec in zato je baš danes odpotovala v Rim delegacija, ki bo sklenila z Italijo pogodbo, s katero bodo zopet vzpostavljene redne plačilne razmere ter se bodo onemogočile take spletke.

Zato je bilo povsem nepotrebno, da so celo nekateri naši izvozniki izgubili glavo in postali malodušni. To sem vam moral pojasniti, da slišite od člana vlade, torej z najbolj zanesljive strani, kaj je prav za prav na stvari. Za dinar ni nobene nevarnosti, ni nobenega razloga za vznemirjanje in malodušnost. Od lanskih volitev sem neki ljudje neprestano prerokujejo in napovedujejo dogodke. A mogli ste sami videti, da se nič od tega, kar so napovedovali, doslej še ni zgodilo in tako se tudi to ne bo, da bi dinar padel. Oni s takimi prerokovanji le same sebe smešijo.

Veličastna manifestacija za novo vsedržavno stranko je bilo tudi zborovanje v Toplicah na Dolenjskem, kjer so o vseh nujnih političnih in gospodarskih vprašanjih poročali gg. minister za socialno politiko in narodno zdravje Ivan Pucelj, poslanec novomeškega sreza Anton Klinc, zastopnik banovinskega odbora JRKD iz Ljubljane dr. Cepuder in predsednik novomeške sreske organizacije dr. Režek. Zborovanja se je udeležila velika množica domačega prebivalstva, mnogo občinstva pa je prihitelo tudi iz oddaljenih krajev novomeškega sreza. Iz govora g. ministra Ivana Pucelja, ki je pri množici poslušalstva žel največ nezadržanega odobravanja, podajamo glavne misli:

V starih časih so gospodje, ki so gospodarili svetu, kmeta odpravili od tega, da bi soodločal v javnem življenju, s preprostim geslom, da se mu ne kaže vtikati v politiko. V Toplicah je takrat gospodaril graščak, politiko so takrat opravljali vitezi in baroni. Na svetu je pa že tako — kdor ima sukno in škarje v rokah, bo rezal, kakor bo njemu po želji. Kaj pa je politika prav za prav? Da povem s preprosto, domačo besedo: politika ni nič drugega kakor smotrno opravljanje vseh skupnih zadev, nič drugega kakor skrb za javni blagor. Dobro je, da na svojem gruntu pridno delate in umno gospodarite — ampak kaj vam pomaga vse to, če vsi skrb in vso besedo o skupnih rečeh prepuščate drugim, če ne marate sodelovati, soodločati, kakšni naj bodo zakoni te vaše in naše države. S samim jadikovanjem se na svetu ne opravi ničesar. Potrebno je zanimanje za vsa javna vprašanja in tudi sodelovanje.

Mnogo se govori o decentralizaciji, mnogo je bilo vika in krika svoj čas o avtonomiji.

Naša vlada pripravlja dekoncentracijo, ki bo dala ljudstvu več, kakor bi mu bile dale vse avtonomije in federacije, ki so jih v prejšnjih časih propagirali nekateri slovenski in hrvaški voditelji, ki pa jih potem, kadar so prišli na vlado, nikoli niso bili pripravljeni izvesti.

Važno je vprašanje, kako razdolžiti kmeta. Vlada bo storila vse, kar je v njeni moči, da zaščiti predvsem malega človeka. Varčevalci so sami mali ljudje, brez varčevalcev bi svet propadel in te ljudi je treba predvsem zavarovati. Zakon o vseh teh stvareh mora biti sprejet, prav tako občinski zakon, da si ljudje izvolijo svoja zastopništva. Občinske volitve se bodo vršile postopno po banovinah.

Jako važen je zakon o agrarni reformi. Največja krivica je, da je v rokah ene rodbine preveč zemlje. Saj ste že videli, da so okrog velikih graščin samo mali kočarji. Med vojno je bilo tako, da so pri teh rekvirirali več fižola kakor v graščini. To razmerje je treba odpraviti. Gledati morate, da postanejo občine gospodarji te zemlje in da bodo vaši sinovi lahko gospodarili na nji po svoji pameti. Imamo kralja iz kmečke hiše, tu kmet lahko pride do svoje pravice.

Gospodarska kriza, ki je zajela ves svet, se seveda močno občuti tudi pri nas. Hudo je pri nas, toda drugod je še desetkrat huje. Še bogate in velike države, kakor n. pr. Anglija in Nemčija, ne vedo ne kod ne kam in povsod si ubijajo glave, kako najti izhod. Pri nas pa še kljub občutni krizi nismo tako na koncu. Res je rja hudo zadela pšenico, toda na razpolago imamo 100 tisoč vagonov koruze za izvoz — in tega ne bi mogel izjaviti noben angleški ali francoski minister pred svojim občinstvom; tam morajo vsi vse kupovati. In za lačne in brezposelne je ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje lani izdalo 80 milijonov dinarjev.

Do 6. januarja 1929. smo imeli veliko strank in med njimi je bil večer preprij. Potem je kralj presegal to stanje in ustanovili smo novo stranko, v katero je povabljen vsakdo, ki mu je do stvarnega resnega dela. Če pride kdo k vam in vam prigovarja: kaj se boš vtikal v politiko, mu recite: Res je kriza, res je hudo, ampak jaz še vendarle rajši gospodarim sam, kakor bi gospodaril kdo drug. Stopite vsi na to pot, saj se mora vsak narod sam boriti za svojo oblast! Kadar boste pustili, da vam bo

Gustav Strniša.

Greh in pokora

Babica je med tem ogledovala doma dete, ležeče v zibelki poleg postelje. Oči je imelo zaprte, dihalo je lahno, enakomerno.

«Kako, da ne odpre oči?» je vprašala Jeranka.

«Novorojenček je. Čakajte, lahko se bo še vsega nagledal! Takile otroci najrajši meže!» je razlagala babica.

Pristopila je, dvignila detetu trepalnice desnega očesa, se zresnila.

Rotija je sledila njenim kretnjam. Presunil jo je vznemirjen izraz na babičinem obrazu. Zaslutila je nesrečo.

«Kaj je mojemu otroku?» je vprašala.

«Nič hudega! Le počivaj! je hlastnila babica.

«Ne, ni res! Povejte po resnici!»

«Tudi Jeranka je odprla otrokovo oko. Poizkušala je mirno govoriti, vendar se ji je glas tresel, ko je rekla:

«Rotija, pomiri se, zaspi! Otroku ni hudega!»

«Ne varajta me! Vedeti hočem! Če ne povešta, vstanem in sama pogledam!» je zapretila otročnica.

Mati se je nagnila nad njo, oko ji je orosila solza:

«Hčerka moja, bodi močna! Otroku ima oči popolnoma bele, zastrte z neprodno mreno. Ne vem, če bo kdaj videl.»

«Še to! Moj Bog, še to!» je zaplakala nesrečnica in skrila obraz v blazino.

Nasprotnika.

Štefan je hodil vasovat v sosednjo faro. Lازل je za lepo Kramarjevo Angelo. Kmalu je opravil. Živahna mladenka ni bila petičnih staršev. Res so bili zemljaki, posestvo so pa imeli zadolženo.

Dekle je zvedelo, kako je zaključil z Rotijo. Odslovilo ga je. Nekajkrat je zvečer še potrkal. Odgovora ni dobil.

Oče mu je svetoval krepko, pet let starejšo vdovo Marušo:

«Ni še stara! Denarna je! Čvrsta, delavna ženska je. Otrok nima. To je več ko preveč za resnega ženina!»

Štefan je postal navidezno ravnodušen:

«Živel bom s to ali ono! Rotija ne bo nobena! Rad se oglasim, kjer hočete!»

Poizvedovala sta, ali ni že Maruša s kom zmenjena. Ničesar nista zvedela.

Pa se je fant osramotil. Nekega večera je prišel povasovat k Maruši v hišo. Naletel je na krepkega vdovca Grogo, ki ga je zasmehljivo vprašal, ali se ponuja za pričo pri poroki.

«Nihče nam ničesar ne pove! Kozla sem ustrelil!» se je jezil, ko je prigradil domov.

Zalar je imel znanec v raznih krajih. Nekdaj je kupčeval s poljskimi pridelki, mnogo občeval z ljudmi.

Zelel je, da bi se sin čimprej oženil. Odpeljala sta se v pol dne oddaljeno vas, kjer sta našla prikladno nevesto Smoletovo Cilko. Bila je še mlada, suhljata, mrkih, sivih oči, podolgovate, koščene brade, mesnatega nosu, kar jo je izdajalo za starejšo, kakor je bila. Zala res ni bila, toda bogata, pridna.

Zdaj so se kar vsi trije vrgli na delo. Tudi stari Zalar se ni štedil. Obdelovali so zemljo od zore do trde noči. Izsesati so hoteli iz nje, kar je imela. Privočili so si malo počitka, slabo hrano.

Mlada, ki je bila že itak suhljata, je še bolj shušjala. Garati ni nehala.

Čas je brzel. Kmalu je razodela Štefanu, da je mati.

Najbolj je bil vesel oče. Kimal je, se hvalil:

«Kar je nas, zemljakov, smo čvrsti.»

Ljudje so se mu posmehovali.

Štefan je zvečer krenil zadovoljen v gostilno. Delavnik je bil. Naključje je hotelo, da sta se sešla dva redka gosta. V krčmi je sedel Martin.

Štefan je hotel sesti v kot k prazni mizi. Martin ga je zbodel:

«Ali se me bojiš? Strupenec nisem! Na lepem ne pičim!»

«No, bom pa prisedel. Kaj bi se te bal! Trdijo, da malo govoriš.»

Tiho sta sedela.

Martin se za soseda ni več brigal. Strmel je pred sebe.

Štefan bi rad govoril. Skozi polzaprte trepalnice je ošvignil nasprotnika, pokašljaj, začel:

kdo drug rezal kruh, bodo prav tenki koščki prišli na vas. Kritizirajte, godrnajte, če hočete, samo pridite zraven, pomagajte delati! Skrbite z nami, delajte z nami — samo v tem je rešitev!

* * *

GIBANJE JUGOSLOVENSKE RADIKALNE KMETSKJE DEMOKRACIJE V KAMNISKEM SREZU

Tudi kamniški srez je pridno na delu, da izvede čim strumnejšo organizacijo nove vsedržavne politične stranke. Ni nedelje, da se ne bi vršilo po več shodov. Ljudstvo vedno bolj uvideva plemenite cilje nove politične organizacije, ki stremi zgolj za složnim in plodonosnim delom, ter v vedno večjem številu pristopa v stranko. Preteklo nedeljo so se vršili v kamniškem srezu trije lepo uspeli shodi, po katerih so bile osnovane zopet tri nove krajevne organizacije. Na vseh treh shodih sta govorila gg. senator dr. Valentin Rožič in sreski poslanec Anton Cerer. Ob 7. zjutraj se je vršil shod in ustanovni oobni zbor krajevne organizacije v Čemšeniku. Oba gospoda sta obširno poročala o političnem in gospodarskem položaju ter o delu vlade in narodnega predstavništva. Shoda se je udeležilo okrog 100 mož in fantov ter je bila osnovana krajevna organizacija za Čemšenik in okolico. Zborovanje je vodil šolski upravitelj g. V. Ravnikar. Na shodu je govoril tudi g. prof. Peterlin. Drugi shod se je vršil ob 11. dopoldne v Blagovici. Bil je prav dobro obiskan. Po poročilih govornikov se je razvila razprava o raznih perečih vprašanjih. Zborovanje je vodil župan g. Bankovič. Popoldne ob 4. se je vršil v Trojanah tretji shod, na katerem so poročali isti govorniki. Osnovala se je nova krajevna organizacija, tako da bo nova stranka v kratkem tudi v kamniškem srezu organizirana do poslednje vasi.

K vprašanju kmečke razdolžitve

Iz Žirov nam je bil poslan nastopni dopis:

Tudi v Žireh zasledujemo razprave o kmečki razdolžitvi. To je sedaj najbolj pereče vprašanje, ki bi moralo vzbujati mnogo večjo pozornost in temeljitejšo razpravo, kakor pa so v naših časopisih. Kolikor mi zasledujemo, izhaja večina dopisnikov iz vrst malih rentnikov, ki se boje za svoj denar. Ona ogromna večina, ki trpi in molči, pa ne prihaja do besede, ker je pač večina trpinov preveč obremenjena z delom, da ne more tega gibanja ne zasledovati ne zbog nesposobnosti na primeren način izraziti tistega, kar mora bridko čutiti. Izmed vseh člankov podaja najjasnejšo sliko, ker je vseskozi resnična in poštena, članek gospoda narodnega poslanca Ivana Ureka v «Jutru» z dne 25. m. m. Izvajanja v tem članku naj vzamejo gospodje poslanci resno za podstavo pri reševanju tega važnega vprašanja.

Mi g. Janeza Batiča iz Poljan in g. dopisnika iz škofjeloške okolice ne poznamo, vendar se nam vidi potrebno, da ju resnici na ljubo primerno zavrnamo. G. Batič primerja osebo, ki ima 50.000 Din gotovine, in posestnika, ki si jih je petdeset tisoč izposodil in investiral v zemljišče. Resnica je, da dobi lastnik denarja, ako ga naloži le po štiri odstotke, brez najmanjšega truda in skrbi na leto 2000 Din, po-

sestnik zemljišča pa se bo vse leto pehal in trudil ne glede na slabo letino in razne uime. Ako računi svoje delo, obrabo orodja, gnojila, semena, davek in drugo, ne bo plačano njegovo delo niti toliko, kolikor je plačan najslabši delavec. Za obrestovanje tega kapitala mu ne bo ostalo ničesar. Ako ne bo obrestoval dolgov, ga bo upnik prej ali slej tožil in zemljišče mu bo prodano.

V sedanjih razmerah je namreč izključeno, da bi mogel mali posestnik pošteno vzdrževati svojo družino in še obrestovati svoj dolg. G. Batič govori o prodaji, kar pride morda v poštev za posameznika v okolici mest. Takšnih izrednih primerov pa ni jemati na rovaš splošnosti. Ako bi večina posestnikov hotela seno in krompir prodajati, kdo ju bo pa kupoval? Sploh pa zahteva pridelovanje krompirja mnogo dela in gnoja. Navaden posestnik je vesel, če ga more prodati toliko, da krije davek in najbolj kričeče potrebe. Pri nas pa so v večini posestniki, ki ne morejo niti za lastno porabo pridelati dovolj krompirja, kamoli, da bi ga prodajali.

O kmetih zapravljalivcih, pijancih, slabih gospodarjih in špekulantih piše le človek, ki razmer ne pozna. Če delajo danes še celo vzorna posestva kmetijskih šol, ki imajo na razpolago vse strokovno znanje in deloma brezplačne de-

lovne moči v učencih, z velikimi izgubami in jih mora javna uprava podpirati, kako naj izhaja potem v sedanjih razmerah ubogi kmet trpin, ki mu vsega nedostaja?

Pred sabo imamo letni zaključek enega najboljših posestnikov v Žireh, bivšega učenca kmetijske šole. Oba — on in žena — sta varčna in pridna kakor mravlja, vse dobro obdelujeta in skrbno pazita na živino in vse drugo, toda kljub temu izkazuje lanski zaključek tega posestnika nad 20.000 Din čiste izgube, letošnji pa bo še slabši.

Po večini dela naš kmet z vso družino vred, kolikor mu največ moči pripuščajo, varčuje in skrbi za vse, kolikor le more in zna, živi ob nezabeljenem krompirju in močniku, ob slabih letinah pa mu še tega primanjkuje. Denarja ne more nikjer dobiti. Kar pridelal, lahko porabi sam in mora, če more, še dokupovati. Les in živina nimata v primeri z drugimi potrebščinami nobene cene, a od drugod ne dobi denarja, če nima stranskega zaslužka. Le-tega pa danes ni. Prejšnja leta je cvetelo čipkarstvo, ki je danes skoro na ničli. Čevljarski obrt je prav tako opešal. Kje naj dobimo denar za davek, obleko, obutev, popravila in drugo?

Kmetje z denarjem iz prejšnjih časov so redke izjeme. Ako že navaja dopisnik okraj, ki ima več vlog kot posojil, naj še pove, koliko vlog je od kmetijskih gospodarjev in koliko od drugih ljudi, ker se bo dalo potem ugotoviti pravo razmerje. Tudi mi imamo vpogled v hra-

«Se mar ježiš? Zaradi Rotije?»

«Čemu? Vedel sem, kaj sem kupil!»

«Tudi pri nas bo kmalu. Oče so veseli.»

«Že pol vasi ve, pa še nič ni!»

Nad mizo je brlela petrolejka in slabo osvetljevala prostor.

Martin je dvignil glavo. Punčice njegovih oči so prestregle sij, se zaiskrile.

«Čudne oči imaš!» je glasno opazil Štefan.

«Kajne? To je bolezen. V glavi me žge.»

«Jaz sem zdrav.»

Martin je ostal pri prvi merici. Štefan je blazno pil. Ni bil vajen. Vino mu je udarjalo v glavo. Opojna toplota ga je objemala, mamila, zibala. Kakor zadreman se je gugal za mizo. Vendar je bil čuječ.

Nepričakovano je segel po Martinovi roki, jo stisnil, hlipnil:

«Ali je brhka? Kajne, zelo lepa je?»

«Kdo?»

«Ona, Rotija.»

Iz Martinovih sijočih očesnih kroglic sta blisknili dve tenki strelci. Hripavo je odgovoril:

«Je! Čemu vprašaš?»

«Ne vem. Tako.»

«Lepa je! O, kako je lepa! Dobra je, ljubezniva! Vse pretrpi kakor Marija, prebodena s sedmerimi meči! Vse prenese!»

«Nehaj! Nehaj!»

«Zakaj? Hotel si vedeti.»

Štefan je zvrnil kozarec:

«Ne zameri mi! Ne morem je pozabiti! Zdavnaj je nisem videl. A njen pogled je ostal v meni. Ponoči se zbudim. Gledajo me tiste skrivnostne, globoke oči, vprašujejo:

«Zakaj, Stefan, zakaj si to storil?»

«Molčim, trpim!»

«Ti si šleval!»

«Res je, šleval sem! Vsakdo vpliva name! Oče je že v otroku ubil voljo. Prav za prav še samostojno misliti nisem smel. Njegov suženj sem bil, ne sin!»

«A ona? V nji je zmagala ljubezen. V meni pa strast. Preveč me je Rotija rada imela. Jaz njo premalo! Vendar sem jo ljubil! Zdaj spoznavam. Globlje čutim kakor kdaj poprej! Veš, Martin! Nisem pomislil, da ima dušo. Zdaj vem! Trpim kakor norec, kajti tudi v sebi sem jo izsledil. Trga se iz mene! Boli me! Rana krvavi! Ona morda ne trpi več. Naj bo srečna! Vsega je kriv moj stari, njegova zemljaška modrost!»

«Ti imaš dušo? Ha, ha, ha! Kakšen si bil prej? Zdaj razmišljaš o svoji mrki babi. Priznavaš, da ni kakor Rotija. Razlika te grize! To je tvoja duša! Ha, ha, ha! Zalarji ste samoljubni! Rotija je dobra, pridna, brhka! Tvoja samo delavna! Reci drugače, če moreš!»

«Ne, ne, rad sem imel Rotijo! Zavrgel sem srečo! Otroka dobim. Morda mi prinese nekaj veselja. Radujem se očetovstva!»

«Le veseli se! Tudi našega ti bomo enkrat poslali. Ne misli, da bom večno redil tvojega slepca!»

«Kakor misliš! Kakor veš! Včasih mi je zoprno, kar pogledam. Raztrgal bi se! Izkrvavell! Zelim si, da bi bilo vsega konec! Vsega razumeš? Tedaj zasovražim svoje najbližnje: ženo, očeta, vse živo, neživo! Še moj dom mi je odveč, gnusi se mi, kar je v njem. Le proti zemlji ne morem grešiti! Za njo čutim ljubezen v svojem srcu! Zadovoljno hodim po mehke, prstenem žametu! Brst klije pod menoj. Moje delo dobiva obliko, rodi! V oranica je moje življenje! Ko to neha, ko izgubim to radost in strast do dela, želim, da bi se zgrudil mrtev!»

Martin je skomizgnil:

«Meni se pa gabiyo ljudje, stvari, tudi zemlja! Dà, tudi ta mrzla, temna, samoljubna! Znoj zahteva za košček kruha! Le Rotijo ljubim in ogenj! Ogenj! Ko sedim pri njem in se grejem, mi je prijetno! Kri polje v meni, ne vem odkod, saj je drugače ne čutim. Ogenj zastruji po telesu! Rotijo objamem! He, veš, tudi ona je živ plamen!»

«Dražiš me! Norčuješ se! Pij z menoj! Skupaj pijva! Krčmar, zaspanè, vina prinesi!... Martin, prijazen si, gasil si mi, vendar vem, da si moj največji sovražnik!»

«Hm, hm.»

«Dà, dosmrtni sovražnik si mi zaradi Rotije! Prej sva si bila le znanca. Odkar je tvoja žena, sva si sovraga! Ona pa stoji vmes s svojo ljubavjo! Angel z ognjenim mečem. Ona je čista! Ni grešila! Jaz sem grešil! Greha ni poznala, le ljubezen! Nji se je žrtvovala! Rotija! Rotija! Za-

nilnice in opazujemo, da imajo varčne dekline in varčni hlapci pač nekaj prihranjenega denarja, dočim so gospodarji po večini zadolženi. Prejšnje čase so mogli kaj prihraniti obrtniki in delavci, a dandanes ne morejo. Kmet je bil vedno le trpin, kar povzroča beg s kmetije v druge stanove in v mesta.

Kako naj vidimo v kmetu špekulanta, nam je uganka. Špekulirati mora pač, kam bo dal dinar, če ga kje dobi, ker ga terjajo od deset strani.

Pravijo, da padajo cene blagu, če ga je preveč. To pa velja menda zgolj za kmetijske pri-

delke, zakaj samo kmet je prisiljen delati v izgubo. Industrijskih izdelkov je dandanes tudi na preostajanje, saj zapirajo tovarne, cene pa jim kljub temu ne padajo in se neki predmeti še celo podražujejo.

Zatorej le z resnico na dan! Tudi kmet imej iste pravice kakor drugi stanovi! Kdor ni slep in gluha, mora sprevideti, da je treba pomagati v dvanaesti uri, seveda ne na račun malih vlagateljev in skromnih varčevalcev. Smoter državnikov mora biti in naj bo, da ustvarijo take razmere, ob katerih bo moči s poštenim delom pošteno živeti!

največji v drinski banovini, kjer znaša 17 odstotkov celotne zadolžitve, nadalje v dunavski (14,5 odstotka) in v moravski banovini (10,8 odstotka), dočim v Sloveniji sploh ne pride v poštev. Dolgovi pri Državni hipotekarni banki pa so v odstotnem razmerju največji v zetski banovini (7,9 odstotka), v primorski (5,4 odstotka) in v vardarski banovini (5,2 odstotka), dočim znašajo v dravski banovini le 0,6 odstotka.

Skupaj znašajo dolgovi pri zasebnikih 2689 milijonov Din, pri bančnih zavodih 1998 milijonov, pri združenih denarnih zavodih 746 milijonov, pri Privilegirani agrarni banki 461 milijonov in pri Državni hipotekarni banki 178 milijonov dinarjev.

Ugotovitve pri popisovanju kmečkih dolgov

Kmetijsko ministrstvo je zbralo podatke o višini kmečkih dolgov in je sedaj izdalo predhodne rezultate. V 87,1 odstotka vseh občin je popis končan, od ostalih občin pa še ni podatkov. Dosedanje ugotovitve glede skupne višine dolga in glede povprečne obremenitve enega hektarja obdelane zemlje so v posameznih banovinah naslednji:

Banovina	Skupni dolg v milijonih dinarjev	Povprečni dolg na hektar obdelane zemlje v dinarjih
primorska	666,9	6811
dravska	1044,8	5303
savska	958,3	2871
dunavska	1603,4	2844
zetska	406,9	2697
moravska	301,3	1675
vardarska	197,2	1498
drinska	601,0	1488
vrbska	292,8	929
Skupaj	6072,6	2551

Po gornji statistiki znašajo torej kmečki dolgovi v dravski banovini 1045 milijonov Din ali več kakor šestino kmečkih dolgov v naši državi. Ti dolgovi se nanašajo na 852 občin (za katere so bili podatki na razpolago) od skupnega števila 1068 občin, tako da se gornje ugotovitve nanašajo na nekaj manj kakor 80 odstotkov vseh občin v dravski banovini. Za vso državo pa je bilo ugotovljenih za 6072 milijonov Din kmečkih dolgov in če upoštevamo še onih 13 odstotkov občin, za katere še niso zbrani podatki, tedaj se bo skupna vsota približala sedmim milijardam Din. Po tej statistiki je torej zadolžitev kmetov precej večja kakor po doslej znanih podatkih. Ta razlika obstaja zaradi tega, ker so v gornjih številkah

upoštevani tudi dolgovi kmetovalcev pri zasebnikih. Na te dolgove pri zasebnikih odpade 44,3 odstotka ali 2690 milijonov Din, tako da ostane 3382 milijonov Din dolgov pri denarnih zavodih. Če upoštevamo še onih 13 odstotkov občin, za katere še niso zbrani podatki, tedaj lahko računamo, da znašajo kmečki dolgovi pri denarnih zavodih okrog tri in pol milijarde Din, kar ustreza približno dosedanjim cenitvam.

Nadalje nam statistika potrjuje, da so relativno najbolj zadolženi kmetovalci v dravski banovini, zakaj na hektar obdelanega zemljišča dolžnikov pride v dravski banovini 5303 Din, v vseh ostalih banovinah (razen primorske, kjer je razmerje še slabše kakor v dravski) pa znaša dolg na hektar obdelane zemlje dolžnikov le polovico tega zneska in še manj.

Poročilo kmetijskega ministra seveda samo priznava, da ima ta statistika nedostatke. Zlasti veliki so v nekaterih banovinah dolgovi nasproti zasebnikom. V primorski banovini znašajo ti dolgovi celo 72 odstotkov (v dravski 48 odstotkov). Mnogi so morda baš pri teh podatkih navedli več, ker se ti podatki ne dajo tako lahko pregledati. Sicer pa imajo velik pomen pri dolgovih zasebnikom hipoteke v zvezi z dediščino.

Dolgovi pri zadrugah so večjega pomena samo v dravski banovini, kjer znašajo 33,5 odstotka, v vseh ostalih banovinah pa se ta odstotek giblje pod 10 odstotki (samo v moravski znaša 10,9 odstotka). Zato pa znašajo v dravski banovini dolgovi pri bankah le 17,6 odstotka (v dunavski 52,8 odstotka, v savski 29,7 odstotka, v drinski 30,6 odstotka, v vardarski 38 odstotkov itd.). Delež zadolžitve pri Privilegirani agrarni banki je

Kaj pa dolžnosti

(Dopis z dežele.)

Veliko se govori, še več pa piše zadnji čas o zadolžitvi kmetijskega ljudstva, ki preživlja res hude čase. Seveda stiskajo dandanes nadloge več ali manj vse stanove, na deželi posebno še obrtniški stan.

Pravilno je, da se razpravlja o tem, kako ublažiti te skrbi. Kakor vemo, razmišljajo tudi naši zastopniki narodni poslanci, kako naj se odpomore stiski in izboljšajo hude gospodarske razmere bolj za stalno. Prav tako se trudijo naša vlada in najboljši možje na odločilnih mestih, kako naj se omili gospodarska kriza in se spravi pridelki in izdelki v denar, to se pravi, kako naj se dobe tržišča doma in zunaj zanje. Toda naši možje, zastopniki ljudstva, se morajo opirati na nas volilce, ki smo jih v to pooblastili. In ne samo ti, ampak tudi država ali bolje vlada mora uživati popolno zaupanje in imeti zaslonbo med narodom, če naj uspešno vrši svoje težke in odgovornosti polne naloge in dolžnosti. Vsako gospodarstvo, najsi ga tudi opravlja še tako priden in skrben gospodar, gre rakovo pot, ako nima opore v družini, otrocih, poslih in delavcih.

Enako je s trgovino, vsakim večjim in manjšim podjetjem. Nič drugače ni z državo. Državljeni se morajo vedno zavedati, da nimajo le pravice in zahtev od države, ampak da imajo tudi dolžnosti do nje. Če hočejo in zahtevajo državljani od države ugodnosti, podpore in pomoč, je tudi treba izpolnjevati dolžnosti do države, banovine in občine. Med take dolžnosti je šteti predvsem, čim bolj redno plačevanje davkov. Kakor ne more

kaj sem te zapustil? Zemlja je kriva! Če bi ne bil zemljak, bi jo lahko poročil, njo, bajtarsko bher! Zemlja je kriva! Vendar jo ljubim, ker sem kmet! Ti pa nisi kmet, zato je ne maraš! Preziraš jo! Kmet nisi, kaj si torej? Postopač?

«Kmet sem! Mar sem drugače oblečen kakor ti? Ti si pač pijan. Vino ti vre v glavi. Hudiče vidiš, ki plešejo okoli tebe! Jaz se ti smejem! Kaj sem jaz? Postopač? Kmet? Ne, tudi kmet nisem, čeprav sem dejal, da sem! Na kmetih sem rojen, kmet nisem! Nikoli nisem rad tlačanil vlačugi, ki jo teptam z nogami, pljujem nanjo. A vi jo častite, obožujete, imenujete mater zemljo. Kdo naj v znoju obdeluje te črne, mastne prstene kepe? Včasih res primem za plug. Jeranka sitnari. Preveč si le ne upa. Ve, da imam denar. Sanja, da ji dokupim nekaj oralov sveta. Pa se moti! Če ga hoče, tam gori na pokopališču! Onega ji rad kupim, za grob. Več pa ne! Da bi me podila po njivah, me še bolj priganjala k delu!»

«Naj te! Prav ima! Tudi jaz bi te! Garati bi moral, pa če bi poginil!»

«Tebi? Hlapcu svojega starega? Ali veš, da sem Martin, svoboden človek? Tebi je za prazno prst več ko za ljubezen! Meni je največ za svobodo!»

«Razsrdil sem te. Moj nasprotnik si. Ne morem te gladiti! Pusti me že enkrat zaradi očeta! Res me drži na verigi! Danes se ne morem več odtrgati! Prepozno je!»

«Kdaj si se pa poizkušal? Igrača starega! Suženj svoje babe!»

Štefan je vzkipe, segel po Martinu, ga hotel podreti po tleh.

Priskočil je krčmar, ju razdvojil.

Pomirjena sta sedla.

Štefan je podprl glavo z rokama. Soba je zaplesala pred njim. Jecljal je kot otrok:

«Tako je z menoj! To sem jaz, bogati Zalarjev, mož brez volje! Bog me varuj otroka slabiča! Martin je odhitel brez pozdrava.

Prijatelja bleščave.

Slikar Marn je neko noč blodil po polju. Šibko telo mu je oslabevalo. Bil je prepričan, da sega po njem neizprosna smrt.

Ono noč je slonel na visokem mostu in opazoval vodo pod seboj. Težka, žolta se je leno vlekla dalje. Valovi so se lahno penili.

Slikar se je zgani. Pod mostom na nasprotni strani je začul glasove. Bobneče so odmevali med skalovjem. Prisluhnil je.

Ob vrbah se je pomikala človeška postava. Bled obraz je strmel v luno, tresoč se glas je odmeval iz vrbovja.

«Povsod vlada svetloba! Same plamene vidim! Še voda gori s svetlobo! Same plamene vidim! Reka se peni, kipi pred menoj polna ognjenih zakladov! Meni jih siplje! Polno naročje jih imam. Bogat sem z ognjem! Zdaj nesem to bogastvo kmetom.

Slikar je videl človeka, ki se je na nasprotni strani mosta pognal v klanec.

«Norec!» je šepnil polglasno in pospešil korak za njim.

Senca neznanca se je opotekla v strmino.

Nagonsko je obstal in se nagnil za skalo. Res se je človek pred njim okrenil in se ozrl v dolino. Ko ni opazil nikogar, se je pognal dalje.

«Kako občutljiv je ta blaznež! Čutil je, ko se je njegova senca doteknila mene. Kako razvito ima neko stran živčevja, dočim je druga hroma», je modroval slikar.

Vrhu klanca je stala vas. Hiše so bile lesene, s slamo krite.

Marn je čakal.

Požigalec je došel do zadnje hiše. Iz žepa je privlekel kos v papir zavite smole. Položil jo je pod skedenj za hišo. Priložil je nekaj trsk, ki so bile ležale v butarah v skladovalnici na dvorišču. Zaiskril se je plamen in obsvetil Martina, ki je zabuljil v ogenj, se tenko nasmehnil in hotel zbežati.

Slikar je kriknil: «Zgrabite požigalca!»

Navlil je nanj.

«Ti hudič boš mene izdajal?» je sikal napadenec.

«Pomagajte vendar!» je vpil Marn, vedoč, da bo zaradi svoje šibkosti kmalu podlezel.

Ogenj je planil kvišku. Ljudje so pričeli gledati skozi okna. Nekateri so prihiteli na plan. Zgrabili so Marna.

Kričal jim je:

«Pustite me vendar! Primite požigalca!»

(Dalje prihodnjič.)

brez dohodkov izhajati noben gospodar, tako tudi ne more obstajati brez njih ne država ne banovina ne občina. Res so hudi časi za kmeta kakor tudi za druge stanovce, vendar pa je zlasti potrebno, da izpolnjuje vsakdo kolikor največ more državne dolžnosti. Čim bolj bodo urejene naše notranje državne in politične razmere, tem prej se bomo izmotali in otresli sedanjih hudih razmer ter prišli zopet do lepšega in plodonosnejšega življenja. Če te tare še taka stiska, vendar glej pred vsem na to, da izpolniš dolžnosti, ki jih imaš do države, banovine in občine. Ob raznih nesrečah, požarih, povodnjah, toči in enakem, se vse obrača na državo, banovino, občino in druge ustanove za podporo, kar je sicer vse prav. Toda kako more zaprosenka ob taki veliki sili pomagati, če nima sredstev, ker nismo sami izpolnjevali svojih dolžnosti. Svoje pravice moremo in smemo zahtevati le takrat, kadar smo sami vršili do zadnjega v redu svoje državljanske dolžnosti. Samo v takem primeru bomo imeli trdno oporo in zaščito v oblastvenih organih. Brez denarnih sredstev se ne da ničesar doseči, kamoli kaj narediti ali izvesti. Samo za zgled! Če razpolagajo cestni odbori s sredstvi, se lahko delajo in popravljajo ceste, stavijo mostove itd. Koliko ljudi, delavcev in obrtnikov, pri tem zasluži! Za koliko se zmanjša s tem v kraju brezposelnost! Ljudje zasluži in kupujejo živež od kmetijskega prebivalstva. Država vzdržuje vojaštvo in plačuje uradništvo, za kar oboje je treba denarja. Kolikor bolj redno država to vrši, toliko več proda kmet raznih pridelkov, živine in drugega. S tem se dviga promet. In čim večji je ta, tem boljše je za kmeta in vse stanovce. Pridelki kakor tudi vobče vse dobiva tako polagoma primernejše cene.

V hudih časih, ki jih preživlja zdaj ves svet — marsikje drugje še veliko težje kot pri nas — posamezniki le zabavljajo ter priporočajo tu in tam celo odpor proti državnim dolžnostim, zlasti plačevanju davkov. Ponekod je to delo hujskačev, ljudskih zapeljivcev. Tako brezvestno postopanje ne pomaga k izboljšanju, ampak gorje in težave le poslabšuje. Sleherni državljani je poklican, da po svojih močeh, zmožnostih in dolžnostih deluje na to, da kolikor mogoče prispeva k izboljšanju sedanjega gospodarstva in reda, zakaj zavedati se mora vsakdo, bodi že kdorkoli, da so v državi pravice in zahteve kakor tudi dolžnosti. Izpolnjevanje poslednjih je prva zapoved, ako hočemo, da se izboljšajo sedanje težavne gospodarske neprimlikke.

Milka Adamičeva:

Zločinka

Omenil je, da ima večkrat opravek na pošti in to ga zato pristrčno veseli, da bo pri tem imel priliko govoriti z najdražestnejšo stvarco, kar jih je kdaj videl. Ko mu je ponudila tanke, dolge prste pri slovesu, ga je pri tem pogledala tako prijazno, da je skoro zjvomil, da je to bitje živ inventar starega poštnega poslopja. Eleganca in mestna spretnost sta se pokazala iz vsake njene kretnje, vsa njena prožna postavica je bila v živahnem nasprotju z njeno okolico. Skozi zaprašene šipe se je videlo na s sončnimi žarki oblitimi cvetlični vrt.

«Gotovo zelo ljubite cvetlice, gospodična!» se je spomnil Paduba.

«Ne vseh, tehle na vrtu kar ne morem videti. Tako je tukaj vse staromodno, še cvetlice dišijo po kmetih.»

Paduba se je zasmel: «Tega doslej še nisem slišal. Torej imate radi le umetno gojene cvetlice.»

«Dà, zlasti tiste krvavordeče nageljne, ki se razcvetijo sredi zime. Sploh imam rada vse, samo tega ne, kar zraste ob cesti in mi pade samo od sebe v roke.»

Pomenljivo ga je pogledala in se nasmehnila.

«Potemtakem si hočete vsako reč šele priboriti.»

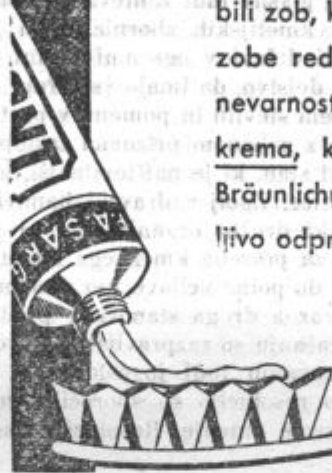
«Dà, šele potem dobi ta zame pravo vrednost.»

SARG

Izmed 10 ljudi jih ima 7 zobni kamen ...dobi ga pa lahko vsak!

Kolikokrat je bil že zobni kamen kriv, da ste izgubili zob, ker ga niste pravočasno odpravili! Kdor si zobe redno čisti s Sargovim Kalodontom, odvrne to nevarnost. Pri nas je Sargov Kalodont edina zobna krema, ki ima v sebi sulforicinov oleat po Dru. Bräunlichu in ki zobni kamen polagoma in zanesljivo odpravi — zobe pa ohrani močne in zdrave.

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

Politični pregled

Na Madžarskem je sestavil vlado Gömbös, znan nacionalist iz časa Bele Kune. Gömbös je odločno obsodil dosedanji režim in hoče pritegniti k sodelovanju vplivne osebe izven strank.

Na Grškem so bile prejšnji teden volitve, ki so utrdile dosedanjo obliko vladavine.

V Rumuniji je odstopil znani državnik Titulescu, poslanik v Londonu in stalni delegat Rumunije pri Društvu narodov, ker ni soglašal z

vladno politiko. Vsa rumunska javnost mu je zelo zamerila ta korak, ki utegne imeti slabe posledice na pogajanja Rumunije z Rusijo glede nenapadanja.

V Ženevi ne more razorožitvena konferenca z delom naprej, ker se Nemčija še vedno kuja. Društvo narodov razpravlja po Lyttonovem poročilu o kitajsko-japonskem sporu zaradi Madžarije. Poročilo jasno kaže, da je pravica na strani Kitajske. Japonska pa neče odjenjati od svojih zahtev, ki so odločno proti Kitajski nadvladni nad to pokrajino.

Paduba si je moral priznati, da je očarljiva. Nehote se mu je vrnila primerjava z Lojzo, njegovo ženo, krepko kmetico, o kateri so tudi govorili, da je lepa. Padubi se ni zdelo vredno o tem dalje razmišljati, lepo se je poklonil lepi poštarici in pristavil z najslajšim glasom, ki ga je zmogel: «Na svidenje!»

Se istega večera je bil doma izvrstne volje, šalil se je z Lojzo, ki ni mogla umeti te preoblike dobre volje. Ostala je umerjena kljub vsemu njegovemu prizadevanju. Njegova žaljivka od onega popoldneva ji je ležala na srcu in jo skelala kakor skrita rana.

Velel je prinesiti vina iz kleti ter jo prisilil, da je trčila z njim in pila. Mati je rahlo opomnila, da bo treba v postelje, sicer se utegne Lojzino stanje poslabšati.

«Poslabšati!» je napol pijano izbuljil oči. Kakor da se je nečesa spomnil, se je nato sirovo zakrohotal, vendar se je umaknil iz sobe. Tiste dni so dobili prvo pismo od Renca. Lojza je pretrgala ovitek z drhtenjem. Pisal je, da hodi pridno v rov in da si upa v nekaj letih prislužiti toliko, da si bo kupil v domovini hišico. Vedno ne bi mogel živeti v tujini. Skrito je povpraševal po Lojzi in njeni sreči, vendar je prešel kmalu na druge, čisto navadne reči.

Ne da bi vedela, sta Lojzi med čitanjem spolzeli dve veliki solzi po upadlih licih. Nemo je spravila list. Ko se je čez nekaj dni nato pojavila zunaj, so ugotovili, da jo je ta bolezen čudno postarala.

Lojza je trpela, ne da bi tožila. Dobro je vedela, da mož ne tiči brez vzroka po ves dan v trgu. Naposled so ji jele prihajati na uho vesti, ob katerih bi se bila vsaka druga žena zgrozila. Lojza pa je hodila tiho in v očeh ji je sijalo neznano upanje. Večkrat je prečitela Renčeve vrstice in jih zopet skrbno spravila.

Ob nedeljah se s Padubo nista več vozila skupno k maši. Mož se je izgovarjal z opravi, si nabavil kolo in delal izlete z Olgo. Mlada poštarica se je igrala z njim kakor mačka z ujetimi miško. Posebno ji je prijalo, kadar se je mogla nad njim temeljito otresti svoje jeze. Takrat mu je zagrozila, da zaprosi za drugo službeno mesto ali da se poroči z mladim Štefinom, ki medli za njo. Že v naslednjem trenutku, še preden je Paduba utegnil odgovoriti, pa se ni samo pomirila, ampak mu je skočila okoli vratu in ga objemala kakor najnežnejša golobica. Dajala mu je tisoč imen, od najbolj otročjih in smešnih do imen znamenitih vojskovodij in grških bogov. Igrati je znala najspretnostno komedijo, kadar je šlo za darilo, ki ji ga je Paduba obljubil, pa ne prinesel. Tako si je enkrat zaželela zlate zapestnice. Paduba ji jo je bil obljubil, toda različni opravi v gozdu so ga zadržali, da ni mogel pred nedeljo v mesto k zlatarju. Olga je bila globoko užaljena. Peljala sta se na izlet, toda skoro vso pot ni izpregovorila besedice in ko sta na cesti v gozdu stopila s koles, da zaužijeta v senci dreves nekaj malice, so se ji udrle debele solze. Paduba, ki po naravi ni bil radodaren, je postal mehek ko

DOPISI

DRAMLJE. Malokdaj se čita v kakšnem časniku o našem kraju in marsikdo utegne misliti, da so Dramlje že izginile z zemeljskega površja. Tu pač nismo vajeni delati z velikim rompom-pomom, dasi opravljamo svoje posle mirno in vztrajno. Imamo več društev, med katerimi se zlasti odlikujejo: sokolska četa, društvo kmečkih fantov in deklet «Detelja», podružnica Sadjarskega in Vinarskega društva in gasilno društvo. Vsa ta društva nastopajo ob prireditvah kolikor moči enotno. Gasilno društvo priredi v nedeljo 9. t. m. popoldne veliko tombolo z lepimi dobitki. Na tombolo, ki se bo vršila nepreklicno in ob vsakem vremenu v prostorih s are šole, vljudno vabimo vsakogar.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU. Pri nas se pripravlja ustanovitev Streliške družine za našo župnijo. Prijavnice so na razpolago pri vseh županstvih ali pa pri osebah, ki jih župani poverijo z nabiranjem članov. Občni zbor bo sredi meseca novembra. Podrobnejša pojasnila daje Janko Belec, šolski upravitelj v Križevcih.

OSELICA V POLJANSKI DOLINI. Pretečeni mesec nas je obiskal poslanec g. Ivan Lončar, da se prepriča o potrebah prebivalcev in da stopi v stik z njimi. Na Savodnjem pri Košancu se je zbralo precejšnje število posestnikov, ki so mu razložili občinske potrebe. G. poslanec je obljubil, da se bo, kolikor največ mogoče, zavzel za potrebe in napredek občine. — Letina je po večini že vsa pospravljena razen zadnjih jesenskih pridelkov. Sicer je letina pri nas letos še precej dobra, le pšenica je bila bolj slaba zaradi rje in je taka, da niti za seme ne bo porabna. Zaradi tega je dala kraljevska banska uprava večjo količino semenske pšenice posestnikom proti vrnitvi prihodnje leto, za kar ji bodi izrečena tu najlepša hvala.

UZENICA. Slomškovo nedeljo (25. sept.) smo praznovali Vuzeničani s slovesno službo božjo, katere se je udeležilo oficelno razen zastopnikov občine, v kateri je Slomšek deloval šest let, tudi delegacija sokolskega in gasilnega društva. — Posebno živahna je bila pri nas zadnja nedelja. Dopoldne je bila otvorjena sadna razstava, ki jo je priredila podružnica Sadjarskega društva v dvorani g. E. Mravljaka. Po kratkem pozdravu in otvoritvi po domačem županu

sta predavala o pomenu in načinu sadjarstva gg. narodni poslanec inž. Pahernik in šolski nadzornik Močnik. Razstava je bila jako prijetna za oko ter okusno in smotreno razdeljena, da si mogel videti ne le vso občino, temveč ves okraj v zrcalu sadjereje. Ako se bodo posestniki te panoge gospodarstva bolj oprijeli, utegne biti to v nekaj letih nov in lep vir njihovih dohodkov, ki se je doslej skoraj docela zanemarjal. — Ob dveh popoldne pa je priredil Sokol v svojem domu tombolo, ki je vsakogar zadovoljila. — Prihodno nedeljo bo občinska proračunska seja. Od župana predlagani proračun izkazuje 132.000 Din dohodkov in prav toliko izdatkov.

GOSPODARSTVO

POTREBA KMETIJSKIH ZBORNIC

Pri razmotrivanju kmečkih dolgov postaja vedno bolj glasna tudi zahteva po čimprejšnjem osnovanju kmetijskih zbornic. Dasi je kmečki stan v naši državi v ogromni večini, je vendar nepobitno dejstvo, da imajo vsi drugi stanovi, ki so po svojem številu in pomenu v pretežni manjšini, svoja z zakonom priznana zastopništva, samo kmečki stan, ki je najštevilnejši, je še vedno brez zbornice. Zgolj v dravski banovini obstaja v Kmetijski družbi organizacija, ki se zanima predvsem za potrebe kmečkega stanu, ki pa ne more priti do polne veljave, ker nima moči, kakor jo imajo razna druga stanovska predstavništva. O tem vprašanju so razpravljali na svojem letošnjem zborovanju tudi jugoslovanski agronomi. S posebno resolucijo so sporočili kmetijskemu ministru svoje mnenje. Resolucija naglašja med drugim:

Kmečki stan je bil doslej zastopan samo delno s posebnim ozirom na posamezne probleme in področja po zasebni podjetnosti preko poljedelskih združenj in drugih organizacij, pri čemer so odločali predvsem nameni dotične organizacije in narodnostni nagibi. Zaradi tega smatrajo jugoslovanski agronomi za nujno potrebno, da se tudi pri nas, kakor je to uvedeno v raznih naprednih državah, čimprej osnujejo kmetijske zbornice z nalogo, da sodelujejo pri reševanju vseh narodnogospodarskih vprašanj ter da zastopajo pri tem kmečke stanovske potrebe in koristi. Razen tega naj se kmetijske zbornice bri-

gajo tudi za tehnični napredek poljedelstva in za socialne in kulturne potrebe naše vasi.

Glavne naloge kmetijskih zbornic naj bodo: Posvetovalno sodelovanje pri sestavitvi zakonov gospodarskega, socialnega, kulturnega in finančnega značaja; sodelovanje pri vseh vprašanjih notranje in zunanje trgovine kmetijskih pridelkov — sem spadajo trgovinske pogodbe z drugimi državami, organizacija prodaje v državi in za izvoz, določanje zaščitnih in pospeševalnih ukrepov in slično; prilagajevanje prevoznih tarif kmečkih proizvodnji in tržnih in raznih drugih pristojbin skladno s splošnim položajem kmetijstva; sodelovanje pri propagandi in kmetijskem šolstvu in v organizaciji poročevalske službe za poljedelce kakor tudi naposled podpiranje poljedelskega zadrugištva.

Kmetijske zbornice naj bi po svojem področju bile v skladu s politično upravno razdelitvijo države in gospodarskim ustrojem posameznih področij, tako da bi jim bilo zajamčeno sodelovanje z osrednjo in samoupravno državno upravo. Skladno s tem naj bi se tudi vršile volitve v kmetijske zbornice, pri čemer naj bi se gledalo na to, da bi dobili v teh zbornicah primerno zastopstvo tudi poljedelsko zadrugištvo in ostale najvažnejše kmetijske organizacije.

VPRAŠANJE KMETIJSKEGA ŠOLSTVA NA GORENJSKEM.

Banska uprava je sklicala za 15. septembra v prostore Kmetijske družbe v Ljubljani na posvet strokovnjake, ki so prišli glede vprašanja kmetijskega šolstva na Gorenjskem do spodnjih zaključkov:

Glede kmetijske šole planinskega tipa: Zbovalci so bili soglasno menili, da je posebna kmetijska šola za planinski del dravske banovine nezogibno potrebna, zaradi tega naj se jo skuša koj uresničiti. Ta šola naj bo prilagojena gospodarskim obratom planinskih kmetij ter naj poučuje poleg poljedelstva in sadjarstva predvsem živinorejo, planšarstvo, mlekarstvo kakor tudi gozdarstvo. Za kritje stroškov je takoj ustanoviti sklad, v katerega naj se stekajo vsako leto redne dotacije banovine in sreskih kmetijskih odborov v Radovljici, Kranju, Kamniku, Logatecu, Slovenjgradcu, Gornjem gradu in na Prevaljah kakor tudi državne podpore. Sedež šole se naj določi čimprej, in sicer tam, kjer bodo podani najboljše pogoji. Zgrade pa naj se za šolo povsami nova

vosek, izvlekel je iz listnice tisočak in ji ga potisnil v torbico.

«Izberi, kakršno sama hočeš, samo lepa naj bo!»

Skozi solze se je nasmehnila in mu vdano naslonila črno glavo na ramo. Nakrat je imela polno smisla za naravo in gostolela je z zvonkim, toda še vedno nekoliko otožnim glasom, kakor da ji tiči storjena krivica pregloboko v srcu, da bi jo mogla tako hitro pozabiti.

Paduba je kmalu spoznal, da ne gospodari baš dobro. Hotel je dobiti denarja, sekal je gozdove in vpil na ženo, kadar ni mogel prodati blaga za visoko ceno. Lesna trgovina je postajala od dne do dne slabša. Paduba je bil stalno slabe volje. Tiščalo in žulilo ga je na vseh koncih. Skubla ga je prebrisana Olga, a prej bi se odrekel vsemu kakor njej.

Žena je trpela pod stalnimi psovskami, ki so se kakor ploha usipale na njo in na mater.

Neke noči je prišel Paduba pijan domov. Mati in hči sta spali v zadnjem delu hiše, kajti po bolezni se Lojza ni več vrnila v mozevo spalnico, ampak se je rajši preselila k materi v sobo. Ni bilo navadno dosti besed med njima, a razumeli sta se tudi tako. Tudi ta večer nista spali, a delali sta se obe, kakor da jima je mirni spanec zaklopil oči. Med tem je Lojza z blazno hitrostjo vrtinčila svoje misli. Za njenim belim čelom je vihral vihar, v srcu je vpila bolečina, a ležala je tiho, negibno, kakor da spi, in curek solz ji je

izza zaprtih trepalnic neprestano polzel in si delal pot proti ušesni duplini.

Mati je ležala, roki sklenjeni na uvelih prsih, oči uprte v gluho temo. Niti misliti si ni upala v strahu, da bi Lojzo utegnili vzdriniti udarci njenega srca. Kakor ka nen ji je ležalo na duši, vedela je edino eno: «Ta kamen treba odstraniti, treba, treba... Toda kako?»

Takrat je zaročljaj v vežnih vratih klicel. Paduba je bil bržkone zamenjal pravega z napačnim, kajti kljub vsemu naporu vrat ni mogel odpreti. Zdajci ga je popadla silna jeza in začel je razbijati po vratih, da so šklepetala v tečajih. Zaspana mlada dekla in mati Grafovka sta se srečali v veži in hiteli odpirati od znotraj, a Padubin nepravilni ključ je tičal v ključavnici, da ga zdaj ni bilo mogoče izdreti. Tedaj se je zdelo, da so se zunaj Padubini koraki zopet oddaljili. Mati je poslala deklo v posteljo, sama pa je odšla k Lojzi. Ni pa poteklo dobrih pet minut, ko je grozen udarec razklal vrata na dvoje. Lojza je kakor vzmet skočila kvišku, v naglici vrgla nase spodnje krilo in pograbila volneno materino ruto: «Mati, beži!»

Tedaj je vstopil Paduba. Njegov pogled je izdajal silno razburjenost, v roki je držal sekuro, ki pa jo je malomarno odvrget v kot. Lojza se je vzravnila in ga mirno pogledala, Paduba se ji je približal in ji pljunil v obraz:

«Dekla, ti boš meni zapirala vrata!»

Lojza je zardela do temnih obrvi, se sklonila in si obrisala obraz z robom spodnjega krila. V

tem hipu so jo zgrabile močne Padubove roke. Mati je zakričala in v smrtnem strahu pograbila medeni svečnik, ki je stal na nočni omarici. Paduba ji ga je strgal iz rok in če se ne bi umaknila, bi ji bil priletel v glavo. A starka je bila urnejša od Lojze, ki je ječala pod udarci. Stekla je na dvorišče, zgrabila poleno in se hotela vrniti, tedaj pa je priletela Lojza z vso silo k njenim nogam in obležala negibno.

«Zverina, ubil si jo!» je zastokala starka in s pretrganim jokom močila svoj predpasnik v koritu.

«Je že dobro,» je zašepetala Lojza, ko ji je ovila predpasnik okoli glave. «Pojdiva na svišli!»

Naslednjega dne pa je bilo, kakor bi se ne bilo zgodilo nič. Lojza je prosila mater: «Ne pravi-te nikjer! Tudi družina naj molči. Ni treba, da bi ljudje vedeli...»

Paduba je spal tistega dne prav pozno v popoldne. Ko se je prebudil, mu je poslala žena po dekli kavo in kruh z maslom. Paduba se ni dotaknil ne enega ne drugega, pač pa si je natočil nekaj kozarčkov brinjeveca, ki ga je izpil z velikimi požirki. Zgalo ga je v prsih in ogenj je hotel gasiti z ognjem. Snel je puško, ki je visela na steni, in se odpravil proti gozdu. Oči so ga pekle sredi vroče soparice, da je pomaknil čepico nizko na čelo. Ko je korakal mimo hiš v rebri, so ljudje gledali izza nizkih oken za njim, češ: «Temu je dobro, samo škoda, da tako zapravlja. Še v zlati jami zmanjka enkrat zlata, tudi Lojzino bogastvo ne bo večno.»

(Dalje prihodnjič.)

poslopja, ki naj ustrezajo popolnoma zahtevam moderne kmetijske šole. Če bi bila sedanja mlekarška šola v Škofji Loki ukinjena, naj nova kmetijska šola omogoča svojim absolventom, da se z dvoletno prakso v šolskem mlekarškem obratu izvežbajo za mlekarje.

Glede mlekarške šole v Škofji Loki. Specialna mlekarška šola v Škofji Loki je potrebna za izšolanje mlekarških obrtnikov iz vse države. To šolo naj zato prevzame država ali pa naj zagotovi letno redno podporo v znesku najmanj 400.000 dinarjev. Če država šole ne bi mogla ohraniti, naj se izpremeni le-ta v samostojno vzorno mlekarško poizkusno in kontrolno postajo z lastnim obratom s primerno letno podporo banovine in naj se takoj zgradi primerna mlekaršnica.

Sejmi

10. oktobra: Šmarjeta pri Rimskih toplicah, Vuzenica, Kranjska gora, Št. Janž pri Dravogradu;

11. oktobra: Kamnik, Radeče;

12. oktobra: Teharje, Semič, Koprivnik;

13. oktobra: Sodražica, Ljutomer, Kapla;

15. oktobra: Planina, Nadlesk, Murska Sobota, Št. Ilj pod Turjakom.

Tedenski tržni pregled

HME LJ. Iz Zalca poročajo, da se je ves teden pri zelo živahnem povpraševanju nadaljevala prodaja. Plačevalo se je po kakovosti od 16 do 21 Din, prvovrstno blago je pa doseglo 22 Din za kilogram. Razlike v kakovosti se vedno manj upoštevajo. Prodanega je približno 90 odstotkov letošnjega pridelka. Položaj izredno čvrst.

Cene tujemu denarju

Na zagrebški borzi smo dobili v valutah:
1 ameriški dolar za 57 Din;
v devizah:

100 nemških mark za 1364 do 1375 Din;

100 italijanskih lir za 294 do 296 Din;

1 ameriški dolar za 57.59 do 57.78 Din;

100 francoskih frankov za 225 do 226 Din;

100 češkoslovaških kron za 170 do 171 Din;

1 holandski goldinar za 23.09 do 23.21 Din.

Kratke vesti

= Brezalkoholna uporaba sadja in grozdja.

Pri banski upravi dravske banovine se je nedavno posvetovalo o brezalkoholni uporabi sadja in grozdja. Vsi udeleženci so menili, da je treba uživanje svežega sadja in grozdja posebno v mestih, industrijskih središčih in letoviščih znatno razširiti. Prav tako je treba z vsemi sredstvi pospeševati izvoz namiznega sadja in grozdja. Mnogo bi se odpomoglo vinski krizi, če bi se grozdje od močnorodnih trsnih vrst predelovalo v brezalkoholni grozdni sok, ki bi bil prvovrsten, medtem ko se od teh vrst more dobiti le vino razmeroma slabe kakovosti, ki tišči cene tudi dobremu vinu navzdol. Tudi moštno sadje in neprodajna namizna jabolka bi se utegnili s pridom predelati v brezalkoholne sadne soke, s čimer bi se razbremenil sadni trg. Potreba po brezalkoholni sadni in grozdni pijači je velika, posebno v zdraviliščih in letoviščih.

Na posvetu se je sprejela resolucija, ki se je predložila banski upravi. Resolucija naproša podpore pri propagandi za uživanje svežega sadja in grozdja kakor tudi raznih brezalkoholnih izdelkov iz sadja in grozdja. V to svrhu naj se prireajo tečaji za brezalkoholno predelovanje sadja in grozdja in se pospešuje gojitev namiznega grozdja; tudi prevoz in izvoz namiznega grozdja in vseh vrst sadja naj se z vsemi sredstvi pospešujeta, strogo naj se pa kontrolira kakovost sadja pri izvozu, da bo naše res prvovrstno sadje v pravilni meri upoštevano na inozemskih tržiščih. Prednji sklepi se že primerno izvršujejo.

DOMAČE NOVOSTI

VODNIKARJI!

Knjige Vodnikove družbe izidejo že pred koncem tega meseca. Porabite te prve dni meseca, poverjeniki in člani, da uredite svoje dolžnosti do družbe. Odveč bi bilo poudarjati pomen Vodnikove družbe in njenih knjig za naše razmere. Kakor še vedno doslej, tako bodo tudi letos knjige Vodnikove družbe daleko presegale ceno 20 dinarjev. Ne izgovarjajte se s krizo! Nekatera poverjenišтва so že v polni meri izpolnila svojo dolžnost in dokazala, da se dá številu članstva ne le obdržati, ampak celo zvišati. Pa tudi člani Vodnikarji ne čakajte samo na poverjenike, ampak smatrajte za svojo moralno dolžnost, da v svojem krogu delujete za družbo. Časa je še 14 dni. Ne odlašajte več, da bo mogla uprava pravočasno in v redu opraviti razpošiljanje knjig.

* **Velik shod narodnega delavstva v Kranju.** Podružnici Narodne strokovne zveze v Kranju in Stražišču sklicujeta za nedeljo dne 9. oktobra ob 9. uri dopoldne v dvorano Narodnega doma velik javen delavski shod, na katerem bodo govorili zvezni predsednik g. Rudolf Juvan in narodna poslanca gg. dr. Stane Rapč in Ivan Lončar o vprašanjih, važnih za vsakega delavca. Narodna strokovna zveza pozivlje vse delavstvo v Kranju in njegovi okolici, naj prihiti v velikem številu na shod, da na njem manifestira za svoje pravice. Kranjsko delavstvo pokaži v nedeljo svojo zrelost in narodno zavednost!

* **Konkurz Kmetijske eksportne zadruge v Mariboru.** Glede tega konkurza je bila pritožba bivših članov uprave Krištofiča, Zunkoviča in Kede zoper otvoritev konkurza pri stolu sedmice v Zagrebu zavrnjena. Vsi, ki imajo terjatve nasproti zadruzi, morajo vložiti dotične prijave do 30. t. m. pri okrožnem sodišču v Mariboru. Pri razdelitvi konkurzne mase se pravočasno neprijavljene terjatve ne bodo upoštevale. Ugotovljeni narek ne bo 6., temveč 24. oktobra ob pol 10. uri pri mariborskem okrožnem sodišču v sobi št. 84.

Doraščajoči mladini nudimo zjutraj čaj. šico naravne «Franc Jožefove» grenčice, ki doseza zaradi tega, ker čisti kri, želodec in čreva, pri dečkih in deklicah prav znatne uspehe. Na otroških klinikah se uporablja «Franc Jožefova» voda že pri malih, največ težko zagatenih bolnikih. «Franc Jožefova» voda se dobiva v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

* **Napad na župnika.** V trgu Središču deluje že nad 45 let kot župnik sivolasi 87letni g. Canjko, ki je nad vse priljubljen dušni pastir in spoštovan daleč na okrog. Zato je vse prebivalstvo razburila vest, da je postal v noči od ponedeljka na torek žrtev sirovega napada. Ponoči se je splazil v župnišče, ki je sredi trga, neznan lopov in začel stikati po sobah. Nenaden šum je zbudil g. župnika, ki je vstal in šel pogledat, kaj se godi v hiši. Naletel je na nepovabljenega nočnega gosta in ga vprašal, kaj hoče. Vlomilec je pa namesto odgovora g. župnika z vso silo pahnil od sebe in ga močno udaril po glavi. G. župniku je prihitel na pomoč g. kaplan, ki je našel starčka nezavestnega in s precej veliko rano na glavi. Vlomilec je pobegnil v pritičje, kjer je odklenil velika vrata in izginil v temno noč. Napad je bil prijavljen orožnikom, ki zdaj pridno zasledujejo predrzneža.

* **Nabirajte gobe!** Na mestnih trgih se vidi le po nekoliko košaric gobanov (jurčkov); kvečjemu še majhne množine malovrednih lisičk in medvedovih tačk. In vendar je po naših travnikih in pašnikih, nekod celo po vrtovih, baš letošnjo jesen izredno mnogo prvovrstnih gob, to je šampinjonov ali kukmakov (psalliota campestris, psalliota arvensis). Šampinjoni zavzemajo med

gobami prvo mesto. Nabiranje šampinjonov je prav lahko, ker jih na pokošenih travnikih že od daleč zagledamo zaradi bele barve. Zakaj jih ni na trgu? Zato, ker jih ne poznajo ne nabiralci ne kupci, najbrž tudi tržni organi ne. Pravi šampinjoni imajo lističe (plast pod klobukom) rožnate ali mesne barve, na starost pa čokoladne barve, le pri poljskem šampinjonu so v prvi mladosti lističi belkaste, pozneje pa tudi rjavordekaste, odnosno rožnate. Dobi se pa še neka tretja vrsta, ki ima vedno bele lističe. Ta vrsta je sicer tudi užitna, toda manj vredna. Šampinjoni vseh vrst so v prvi mladosti zaviti v kožnat lupino, ko ta razpoči, ostane na korenu kožnat obroček (manjšeta). Kdor šampinjonov popolnoma ne pozna, naj pobira le tiste, ki imajo rožnate, odnosno čokoladnorjave lističe. Sicer pa na kulturah (njivah, travnikih in vrtovih) ne rasejo strupene vrste gob, ako niso kulture tik gozdov.

* **Hud potres** je bil prejšnji ponedeljek ponoči v Macedoniji. Na našem ozemlju ni bilo škode, pač pa so večja upoštevanja v Grčiji. Potres je popolnoma uničil 20 vasi in zahteval mnogo človeških žrtv, ker je nezgoda zadela ljudi v spanju. Otok Amoginani, na katerem je bilo naseljenih okrog 200 rodbin, je popolnoma izginil in je našlo smrt 600 do 800 ljudi.

* **Žrtev opeklin.** Prejšnji petek se je na Zaloški cesti v Mostah pri Ljubljani v hiši peka Jerška ponesrečila desetletna Emilija Prinčeva. Deklica si je s svojo prijateljico Zlato Jerškovo hotela nakodirati lase. Ker je špirit v samovaru slabo gorel, je poslednja pihala vanj. Nenadoma je iz samovara švignil plamen in hipno se je Prinčevi vnela obleka. Deklica je dobila strašne opekline po vsem telesu. Prepeljali so jo v bolnico, kjer je po hudih mukah podlegla opeklinam.

* **Tilnik si je zlomil.** Z drugega nadstropja je padel prejšnji teden dvojnopolletni sinček guštanjskega strugarja Pogorečnika. Mali Konrad je bil takoj mrtev, ker si je zlomil tilnik.

* **Neurje s točo na Dolenjskem.** Med bliskom in gromom se je pretekli ponedeljek vili ploha, pomešana s točo, ki je napravila okoli Gabrijela proti Št. Janžu, največ pa v bližini Česnje pri Trebelnem precej škode. Le-tam je užgala strela gospodarsko poslopje, nato se je vnela še hiša, pogorel je svinjak, last posestnika Janeza Barba. Požar je uničil vse, tudi poljedelsko orodje in krmo. Enega vola je strela omanila in so ga v sili zaklali. Trebeljski gasilci so požar omejili. Zalostno je, da je bil splošno priljubljeni Janez v zaostanku z zavarovano premijo za en mesec. Pri «Jadranski» so bila sicer zavarovana poslopja za 10.000 Din, škoda je pa približno cenjena na 40.000 Din. (Opomba uredništva: Kakor čujemo, dovoljujejo zavarovalnice na prošnjo zavarovancem večmesečne odložitve zapadlih premij. Kdor je v zaostanku, naj prosi zavarovalnico, da počaka na dolžne prispevke.)

* **Požar.** Nedavno je nastal nenadno požar v gospodarskem poslopiju posestnika Alojzija Turšaka v Tiboleh, občina Samožani. Gospodarsko poslopje, krito z opeko, je pogorelo do tal. Rešena je bila le stiskalnica. Gospodar ceni škodo na 90.000 Din, ki pa je menda krita z zavarovalnico. Usodnega dne je bil gospodar zdoma. Odšel je po opravkih v Središče. Za časa požara so bili doma njegov oče, žena in njen brat Jožef Lah. V gospodarskem poslopiju je spal preužitkar Fran Ploj iz Bratislavcev, ki ga je prebudilo prasketanje. V trenutku je bil pokonec in zbudil domače v stanovanjskem poslopiju. S pomočjo sosedov so rešili vso živino in tudi zraven stoječo stanovanjsko hišo. Kako je požar nastal, se še ne ve. Turšak je pogorel že lansko leto, nato pa si je postavil novo veliko in z opeko krito gospodarsko poslopje.

* **Požar v Krčevini.** Prejšnji teden je nastal ogenj v gospodarskem poslopiju posestnika Franca Skaze v Krčevini pri Ptuj. Gasilci so bili pod vodstvom g. Franca Vresniga že v nekaj minutah na kraju požara in se jim je naposled posrečilo da so ogenj omejili. Zgorelo je celotno gospodarsko poslopje, sestoječe iz dveh hlevov, kolarnice.

skednja in pralnice. Zrt ognja je postalo tudi nekaj voz sena in slame na okoli 1500 kg koruze. Ostalo je le golo zidovje. Poslopje je bilo krivo delno s slamo, delno z o. ko. Škoda bo menda krita z zavarovalnino. Kak je ogenj nastal, se še ne ve, sumi pa se, da ga je zakrivila otroška neprevidnost.

Nov požar na Dravskem polju. V nedeljo je pričelo goreti gospodarsko poslopje posestnika Josipa Pauka v Stražgoncih na Dravskem polju. Ogenj je kmalu objel tudi vse ostale gospodarske objekte in naposled tudi hiše ter vse uničil do tal. Domači so rešili samo nekaj obleke in drugih malenkosti. Škoda znaša nad 50.000 Din. Zažgali so baje otroci, ki so se v bližini igrali z vžgalicami.

Cigan zapustil bolnega konja. Pri nekem posestniku v Črni vasi pri Ljubljani se je pred nekaj dnevi zglasil neznan cigan in prosil, če sme postaviti konja v hlev. Gospodar mu je to dovolil in pozneje videl, da je konj na nogi hudo bolan. Imel je zelo gnojno rano na kopitu. Ker se cigan odtlej ni več javil, se je posestnik včeraj obrnil na policijo po nasvet, kaj naj stori s konjem. S policije so o bolnem konju poročali mestnemu veterinarstvu. Živinozdravnik je ugotovil, da gre za nevarno bolezen, za raka na kopitu. Konja so predali konjaču, policija pa bi si rada ogledala поблиže tudi neznanega cigana, o katerem se ne ve, kako je prišel do bolne živali.

«Franc Jožefova» grenčica, čistilno sredstvo prebavne poti, ki je mnogo obremenjena z jedjo in pijačo.

Moža je zastupila. Julijana Britovškova je 8. maja v Šmartnem pri Slovenjgradcu po zrelem preudarku s strupom iz koristoljubja usmrtila svojega moža Ivana. Dala mu je cmoke, v katere je dejala fosfor. Zaradi tega je Britovšek dne 13. maja na posledicah zastrupljenja umrl. Te dni je bila Julijana obsojena na 20 let robije in stalno izgubo častnih državljskih pravic.

Samomor divjega lovca. 32letni strastni divji lovec Jože Meglič, ki je bil hlapec in pastir pri posestniku Francetu Megliču v Lomu pri Sveti Katarini, se je preteklo soboto popoldne v hlevu ustrelil naravnost v srce z vojaško puško, ki pa je bila tako predelana, da je bila porabna tudi za lov. Ko so prišli domači, so ga našli mrtvega, ležečega na senu. Takoj naslednjega dne je gospodar prijavil zadevo orožnikom.

Zločinski atentat v Beogradu. Prejšnji petek zjutraj okoli 6. je neki temno oblečen neznanec, star okoli 28 do 35 let, srečnje postave in zago-relega obraza, srečal na ulici pri svetosavski cerkvi nosača Djuro Kresovića in mu izročil mal popolnoma nov svetlorjav ročni kovčeg iz impregniranega kartona, dolg 35 do 40 cm, visok okoli 30 cm in širok okoli 20 cm, z naročilom, naj ga nese v oficirski dom, kjer ga počaka. Nosač je kovčeg odnesel v vežo oficirskega doma in čakal, da se neznanec vrne. Okoli četrta na 8. uro pa se je kovčeg razletel z močnim pokom in hudo ranil nosača Kresovića, ki je čez eno uro za ranami umrl. Lahko ranjena je bila tudi služkinja oficirskega doma Ispasenija Božičeva, ki je bila v neposredni bližini kovčega. Na oficirskem domu se je razbilo več oken. Uprava mesta Beograda je razpisala 20.000 Din nagrade, ki jo dobi oni, ki pripomore, da se atentator prime.

Šest divjih loveev. Čuvaji avornega lovišča v Kamniški bistrici so slišali večkrat v gozdih in na dobravah pod Arsenikom strele divjih loveev. Kljub marljivemu zasledovanju pa niso mogli nikoli presenetiti nepoklicancev pri delu, dasi so sicer s precejšnjo gotovostjo sodili, da utegnejo biti to drvarji iz Suhe doline pod Veliko planino, kjer jih je več že dlje časa zaposlenih s sekanjem lesa. Lovski čuvaji so javili to kamniškimi orožniki, ki so preiskali drvarske koče in dognali, da je bil sum upravičen. V prvi koči so našli srnjakovo kožo, v drugih dveh pa srnjakovo rogovje. V 15 metrov globoki le-

denici, kraški vrtini z navpičnimi skalnimi stenami, pa so dobili v zadržani vreči na ledu kakih 12 kg mesa divjačine. Orožniki so ovačili sodišču šest drvarjev iz Luč v Savinjski dolini, ki so se na tak nedovoljen način preskrbovali z okusno divjačino ter delali škodo dvornemu lovišču in lovišču ravnatelja g. Premroga iz Zagreba. Divji lov je v vseh lovskih revirih v območju Kamniških planin hudo razpasen kljub visokim kaznim, ki čakajo vsakega divjega lovca, če ga dobi oblastvo v roke. Kamniški orožniki imajo vsako leto mnogo opravlja z divjimi lovci.

Zagoneten zločin. Za hudimi poškodbami je umrl na skednju posestnika Ivana Trampuša v Celestrini pri Mariboru 38letni delavec Alojzij Rep iz Spodnjega Dupleka. Krvavi dogodek jasno izpričuje, kako daleč spravi človeka alkohol. Rep je neko zadnjo nedeljo popival po več gostilnah ter se popoldne okrog 15. ure oglašil v vinotoču posestnika Likavca v Trčovi in naročil pijačo. Ker je bil že precej vinjen, mu Likavčevi niso hoteli postreči. To ga je pa tako razdražilo, da je začel razsajati in besneti ter metati kamenje. S težavo so rogovileža ugnali in napodili iz vinotoča. Od takrat pa postaja vse bolj zagonetno. Proti večeru sta srečali Repa, ki je počasi šel proti Sv. Petru, dekletki Tereziji Mikičevi in Elizabeti Škofova iz Trčove. Njima je jel Rep zmedeno pripovedovati, da so ga pri Likavcu topli. Nato pa je nadaljeval svojo pot. Ko je došel do posestnika Malečnika, so ga moči zapustile, da se je zgrudil. Na Malečnikovo prošnjo so spravili nezvestnega Repa v Trampušev skedenj, kjer je kmalu nato izdihnil. Pri ogledu trupla je ugotovila komisija hude podplutbe po vsem životu, smrt pa je povzročila poškodba na glavi. Poškodovanec je imel namreč počeno lobanjo. Kdo je povzročitelj Repove smrti, bo morala dognati šele nadaljnja preiskava.

Eden v zemljo, trije v zapor. Te dni se je vršila v Mariboru razprava o fantovskem pretepu, ki se je primeril 27. junija na Ločnem vrhu pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah. Zagovarjati so se morali trije bratje Toplaki, in sicer 29letni France, 24letni Janez in 27letni Martin, posestnikovi sinovi in 45letni posestnik Rudolf Vodušek, vsi iz Oseka, zaradi uboja, težke in lahke telesne poškodbe. Med Toplaki in Voduškom je že precej časa vladalo napeto razmerje, ki je prihajalo do izbruha ob raznih prilikah. Tako tudi omenjenega dne. Ko sta šla delavca Janez Kavčič in Anton Vučak po gospodarjevem naročilu v gozd in stopila po končanem delu k neki bližnji posestnici, sta morala mimo Toplakovega posestva. Po starem fantovskem običaju sta precej od daleč začela Toplake, stoječe pred hišo, izzivati. Le-ti seveda niso držali rok križem, ampak so poruvali na bližnjih njivah fižolovke in jo ubrali za izzivačema, ki sta naglo pobegnili in se zatekla v Voduškovo hišo, kjer sta povedala, da ju zasledujejo Toplakovi fantje. Vodušek se je oborožil s cepcem, Kavčič in Vučak pa z gnojnimi vilami in ročico. Že v temi je nato nastala na meji obeh posestev huda bitka. Na bojišču je obležal naposled z razbito glavo Janez Kavčič, dočim sta bila Vučak in Vodušek poškodovana. A tudi vsi trije Toplakovi so bili ranjeni. Kdo je ubil Kavčiča, ni bilo moči ugotoviti, vendar kažejo okoliščnosti, da je to najbrž storil Janez Toplak, ki je imel najdebelejši kol v rokah in tudi Kavčiča za nasprotnika. Pri razpravi so se vsi obtoženci zagovarjali s silobranom. Janez Toplak je bil zaradi prekoračenja silobrana obsojen na pet let in sedem dni robije in trajno izgubo častnih državljskih pravic, France in Martin Toplak vsak na 30 dni zavora, Rudolf Vodušek pa je bil pogojno obsojen na 30 dni zavora.

Sam se je izdal. Pred tedni je bil izvršen v izložbo trgovca in fotografa Josipa Šmuca v Wolfovi ulici v Ljubljani izredno drzen vlom. Neznanec je odnesel kar tri dragocene fotografske aparate v skupni vrednosti nad 5000 Din. Med plenom je bil tudi aparat znamke Leica, vreden 3000 Din, za katerega so potrebne posebne plošče. Teh pa tat ni vzel. Zato je bilo pre-

cej verjetno, da si jih bo skušal nabaviti v kakli drugi trgovini. Oškodovanec je čakal precej dolgo, naposled pa se je tat vendarle razkrinkal v osebi fotografskega vajenca Ivana L., pri katerem so našli ukradeni aparat znamke Leica, dočim je druga dva aparata že prodal. Izročili so ga sodišču.

Mila sodba. 21letna žena mlinarskega pomočnika in posestnika iz gornjeradgonske okolice je vedela, da ima mož ljubavno razmerje z brhko domačo deklo. Nekega večera se je skrila v čebelnjak, kjer sta se oba sestajala. Prisilila je tam čakajočo služkinjo, da se je stisnila v temen kot, sama pa je legla na posteljo. Ko je stopil mož v čebelnjak in legel na posteljo k dozdnevni ljubici, se je žena odločila za krepko kazen. V hipu je potegnila ostro nabrušeno britve in 29letni mož je prenehal biti možki. Zdaj se je morala žena zagovarjati pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Dejanje je med jokom v celoti priznala. Ker pa ji je mož odpustil, je sodišče to upoštevalo in izreklo prav milo sodbo: mesec dni zavora, pogojno na dve leti.

Ivan Albrecht:

Pet minut

Nazadnje je torej Slotenovim posijalo sonce. Mati Slotenka se je čisto pomladila, tako breme se ji je odvalilo od srca. Odkar se je bila Marta, njena najstarejša, zmotila z onegavim izgubljenčcem, s klateškim Tinom iz Podrupe, je živela mati kakor na sami žerjavi. Sicer je bil Bog res dober in je vzel malega križča kmalu k sebi, na Marti je pa le ostal madež. Fantje so se v ovinkih izogibali Slotenove hiše, najsi je tudi Slotenka razen Marte imela še dve hčeri, obe že skoraj godni za možitev. Res da se jima še ni mudilo, a mater je le bilo strah: Marta je presamičevala že pet in dvajset let! Tedaj je prišel ondan gosposki človek iz mesta ponujat šivalne stroje na Rob. Mati je brž povedala, da ne bo nič kupila, pa je v šali pripomnila, da bi še sama rada kaj oddala.

«Kaj neki imate takega?» je bil tujec rado-veden. «Nemara bi se lahko zmenili.»

Slotenko je potnikova prijaznost spravila nekoliko v zadrego in je rekla, da bržčas ne bo nič. Takega blaga da imajo po mestih sami dovolj in ni verjetno, da bi takle zastaven gospod hodil v rovtarske hribe ponj. Ker le ni odjenjal, se je mati nazadnje zasmejala:

«Hčer bi oddala, hčer —»

In ti šment, je bilo gosposkemu všeč, da se mu ni nikamor več mudilo. Kako je z doto, je hotel vedeti.

«Brez nje ne bo», je namežiknila Slotenka, nato ap sta se pomenila še to in ono, takole v šali pol in pol zares. Tujec je izvedel, da je Slotenka vdova, da ima tri hčere in da bi rada vse tri pomohila. Dote bi dala sleherni, kakor se spodobi, medtem ko bi do smrti pridržala kmetijo sebi. Potlej bi jo zetje seveda lahko prodali in si izkupiček razdelili na troje. Kmetijskih zetov, je rekla, da bi ne bila nič kaj vesela, ker ne želi hčeram toliko pokore in trpljenja, kolikor ga je bila deležna sama. Nobeno bitje pod soncem da ne trpi bolj mimo kmetice. Se umreti bi skoraj ne utegnili, tako mora naprej in naprej delati, a nima nazadnje od vsega skupaj nič.

Potnik je zelo spoštljivo govoril o kmetiskem stanu, hvalil materino modrost in mimogrede pripomnil, da je mestno življenje skoro res prijetnejše. Tako za primer je omenil, kakšne dohodke ima na mesec sam, pa je bilo teh dohodkov toliko in so bili takšni, da mati Slotenka ni mogla prikriti veselega začudenja. Nato je gospod še navrgel, da zasluži toliko samo tedaj, kadar je najbolj piškavo, drugače pa seveda dosti več.

Zdaj je mater zanimalo, kako je z gospodovo ženo. Ni dvoma, da ga mora v takem lepem gnezdu imeti silno rada.

Gospod je smehljaje odkimal. Doslej je še fant, najsi ga je tudi že večkrat zamikalo zakonsko zatišje.

Ženski se je razlezel obraz. Iznenada je vprašala, če gospod ne bi hotel kaj malega prigrizniti. Takole na potu da mora biti s hrano vse-kakor križ.

Gospod se ni branil. Slotenka je narezala sočne gnjati in prinesla še dišeče slivovke, češ: «Za prvo silo! Ko pridejo dekleta domov, bo že kaj boljšega.»

Gospod je močno pohvalil mater in gnjat in slivovko, a ženi je zlasti ugajal, ker je pridno prigrizoval in malo pil.

«Pijanec ni,» je bila srečna v predznih nadah, «tale bi bil —»

Za tem sta še govorila o dekletih, samskem in zakonskem stanu. Zdaj je gospod omenil, da bi bil že zdavnaj nehal fantovati, ker je res že v letih —

«Oh,» ga je vedro prekinila Slotenka, «kaj govorite vi o letih! Saj jih ne morete imeti nič čez trideset.»

«Natančno štirideset,» je prikimal gospod in si v zadovoljnosti privoščil doberšen zalogaj črnega kruha, lepo obloženega z gnjatjo.

«Izbirčen ni,» se je veselila gospodinja in zatrjevala, da bi mu nikakor ne prisodila več ko kvečjemu dva in trideset, pa naj bi tudi šlo za glavo. Kako je to mogoče, s štiridesetimi tako mlad?!

«O, veste mati,» se je blaženo smehljajal potnik, «moške nese sama nespamet: pijača in ženske!»

Ponovno je povedal, da bi bil res že zdavnaj uklonil tilnik pod zakonski jarem, ko bi ne bilo tako, kakor je. Kje naj človek verjame ženski, ki je vajena menjave, ako ga včasih po ves teden ni domov. Mati naj samo pomisli! On ima tak poklic, da res dostikrat po ves teden ne prestopi domačega praga. Kmetsko dekle je vajeno zvestobe in trdobe že po naravi, se mu zdi. Ko bi res bilo kdaj na tem, za glavo ne druge kakor kmetsko! Pri dekletih ne mara zgodovine.

Gospod je važno pomežiknil in mati ga ni čisto natančno razumela, vendar jo je spekle, ko je zastran Marte pomislila, da ni nič omenila tiste zmote. Tolažila jo je le misel, da je vse to že daleč in da izkušnja zmodri.

Bolj sta govorila, bolj sta bila blizu in se je materi zdelo, da je temu človeku res prava beseda na jeziku. Potlej je prišla Marta s polja. Moški v Slotenovi hiši: kar odem ni mogla verjeti! In kakšna je bila mati! Nekaj piščet da naj Marta zapre in naj se gre preobleč, res tako, da je dekle začela kuhati rdečica. Se venkaj za njo je prišla mati, češ:

«Če me le vid in sluh ne goljufata, dekle, je tega človeka sam Bog poslal pote. Pametna bodi in pazi, kaj boš govorila!»

Ko sta nato z gosposkim človekom sama sedela v sobi, se je zdelo Marti kakor v pravljici iz starih časov. Pametno je govoril, prijazen je bil in toliko je vedel povedati, da bi ga poslušala do samega sodnega dne. Hvalil je to in ono in njo, pa mater in dom, češ:

«Tako skrbno mater imeti; to je res nekaj vredno!»

Marta temu ni vedela kaj reči, gospod pa:

«Hči je čist materina podoba.»

Spet ni vedela kaj odvrniti, medtem ko je on že vpraševal, kako bi bilo in ali bi jo veselilo življenje v mestu.

Marta je vzdihnila, češ:

«Na kaj takega še misliti le smem.»

«A jaz živim v mestu.»

«Vi že, seveda.»

«In ne bi hoteli z menoj, gospodična Marta?»

Zdelo se ji je, da ji mora raznesti senci, tako ji je kri tiščala v glavo. Tedaj je stopila mati v sobo.

«Če bi hotela z menoj, pravim,» je ponoval gospod proti materi, a Marti so plesala okna pred očmi kakor raztrošeno listje v vetru. Za ves svet ni mogla spraviti nobene besede iz ust in je kar mati govorila s potnikom v njenem imenu.

Sama ni niti razumela, kaj govorita, le tisto je ujela, ko je potnik pravil, da je že prehodil dosti sveta in videl stare in mlade, revne in bogate, le Marte še na vsem širokem svetu nobene.

Na samo veliko nedeljo ne pojo orgle lepše, kakor so njej te besede. Nič ni vedela, kdaj se je zgodilo, da je začela njena dlan počivati v njevovi. Toplo ji je bilo in kakor bilka v opoldanski pripeki je omahnila k njemu. Pod noč sta prišli še njeni mlajši sestri s polja in je bilo v hiši kakor sončna binkoštna nedelja.

Pozno v noč so govorili; kajti Marta je bila nevesta! In zdaj in zdaj se je ta ali ona nena-doma spomnila:

«Kdo bi si bil mislil! Kar tako, v petih minutah!»

«Pet minut,» se je smenjal ženin in so že vse štiri ženske vedele, da mu je ime Milan, «pet minut odloči lahko življenje in smrt, srečo in nesrečo. Nama, kaj ne, Marta, prinese srečo!»

Ko bi mu Marta le mogla povedati, kako je srečna! Milan je rekel, da za noben božji čas ne more biti popolnoma srečen in zares vesel, ako ni vse veselo in srečno z njim. Ali je treba, da se dobro godi samo Marti, mlajši dve pa naj se pehata tod po hribih! Čemu, ko jima ne bo sile! On ima že lep kupček na strani. Če primakne še Marta svoj del in oni dve vsaka svojega, hej, ustanove trgovino, da nikoli take! Vse trgovine bi se skrile pred njo in denar bi kar lezel na kup. Se mater bi nazadnje nemara zamikalo. Kaj bi puščavila v teh samotah, ko delo nikoli ne vrže toliko kakor barantija! Ljudem se niti ne sanja ne, koliko se pri strojih lahko zasluži! On, Milan, on že vel! Dvajset let skušnje ima in v takih letih se človek navadi!

Bolj so govorili, lepše je bilo, kar rasle so rože pred njimi. Tudi materi se je od same sreče vrtelo in je sklenila, da se jutri natanko domeni.

Zjutraj se je Marta umikala materi in sestram z očmi, a Milanu, ki je ostal Slotenov gost, se nikakor ni dalo vstati. Šele pozno dopoldne je prišel na izpregled in mati Slotenka ga je pozdravila kakor iz tujine prišlega sina. Malo manj zgovoren je bil res, sicer pa še ljubeznivejši kakor sinoči...

(Dalje prihodnjic.)

IZ POPOTNIKOVE TORBE

LETINA IN DRUGO IZ MORAVŠKE DOLINE.

V Moravčah, 1. oktobra.

Letošnja letina se giblje v znamenju prestopnega leta, o katerem pravijo izkušeni možje, da mnogo obeta, a malo dá. Žita smo malo pridelali; zlasti pšenica je bila slaba, ker jo je uničila rja. Bolje se je obnesla koruza. Proso je spričo suše prehitro dozorelo. Enako se je godilo fižolu in drugemu sočivju. Sena smo nakosili precej, a toliko manj otave. S sadjem se ne moremo posebno ponašati. Splošno so obrodile češplje; hruške pa le bolj po hribih, po dolini so redke in krastave. Mnogo jabolk je odpadlo, ker je nedostajalo mokrote. Krompir je lep, toda, mav ga je noter. Ajda je v rasti tudi zaostala, da jo bomo rvali. Repo in peso je zadnje deževje nanovo pokrepčalo. Tudi travniki in vrti obetajo obilno pašo. Rjave so še vedno senožeti po Limbarski gori, katere je solnce popolnoma ožgalo.

Dne 30. m. m. smo pokopali Franceta Kosa iz Češnjic, po domače Planinčevega očeta. Pokojnik je bil pristna moravska korenina ter je dočakal visoko starost 84 let. Bil je odločno naprednega mišljenja in je v takem duhu vzgojil tudi sinove in hčere, ki so že dorasli in preskrbljeni. Ugledna Planinčeva hiša nam je dala mladega umetnika, g. Valentina Kosa, čigar dela vzbujajo že splošno pozornost. Pokojni Planinčev oče so vedeli mnogo zanimivega iz starih časov. Pogreba so se udeležili med drugimi tudi pevci kulturnega društva in godba. Ko smo se poslav-

ljali od novega groba na moravškem pokopališču, ki nam je zagrnilo letos že toliko vrlih mož, nam je bilo bridko ob misli: «Tako odhajamo drug za drugim, kakor odpadajo listi v hladni jeseni.» Blagega očeta ohranimo v trajnem spominu. Žalujoci soprogi, sinovom in hčeram naše globoko sožalje!

PISMO IZ SLOVENSKEH GORIC

V Pesnici, 3. oktobra.

Odkar je Nemčija uvozno carino za jabolka znatno znižala, in sicer za dobo od 25. septembra do 1. novembra t. l., se je njih izvoz tako zvišal, da se jih naloži na naši postaji vsak dan 20 in več vagonov. Nakladalni prostor je postal res pretesen in se mora nakladanje vršiti že tudi severno od postaje — na jareninskem prelazu, kar ni niti kmetu niti trgovcu prijetno. Tu ne bo pomagalo nič drugega, kakor nakladišče podaljšati in razširiti. Tako je mislil tudi zastopnik ministrstva za trgovino in industrijo, ki si je leta 1930. ogledal tukajšnje nakladanje. Spričo silnega navala voz in avtomobilov je moral postajni načelnik celo postaviti stražo, ki uravnava dovoz sadja na nakladišče. Naklada se sleherni dan od ranega jutra pozno v noč, potem pa se premika do jutra v pravi egiptovski temi; niti prelaz pri skladišču ni razsvetljen, dasi ga prehodi baš v večernih urah mnogo od dela se vračajočega ljudstva. Zadostovalo bi, če bi se ta važni prelaz razsvetljeval vsaj do 20. ure.

Kljub vsestranskim opominom, se še vedno dovažajo dokaj živivega, natolčenega in nesortiranega sadja, ki je za izvoz nesposobno in ga morajo trgovci zaradi tega zavračati. In z žalostjo v srcu ga ubogi kmet, ki je že komaj pričakoval izkupička, zopet vozi domov, če se mu ne posreči, ga prodati za stiskanje po smešni ceni 30 par za kilogram, medtem ko se skrbno odtrgana lepa jabolka palčujejo po 1 do 1.50 Din za kilogram. Tu bi bilo hvaležno in občekoristno delo za tukajšnje podružnico Sadjarskega in vrtnarskega društva, ako bi si postavila s pomočjo sreskega in banovinskega kmetijskega odbora in s podporo ministrstva za kmetijstvo primerno sušilnico, odjemala kmetom po ustrezajoči ceni zvrnjeno sadje, ga sušila in suhega pozneje dobro vnovčevala. Hvaležni bi bili g. ravnatelju Priolu, če bi nam o svojih dotičnih izkušnjah pri sušenju vinarske šole, posebno pa o kupčiji posušenega sadja kaj napisal.

Lepo jesensko darilo je nam poklonila uprava državnih železnic. Leta in leta so številni občani severno od Maribora prosili za boljšo prometno zvezo s tem mestom. In glej, sedaj se jim je ta iskrena želja izpolnila! Z 2. oktobrom je namreč stopil v veljavo nov vozni red, po katerem postajajo vsi avstrijski osebni vlaki tudi na postajah v Pesnici, Cirknici in Št. Ilju, tako da imamo sedaj vsak dan petkrat zvezo z našo dravsko metropolo. Za to uslugo smo vsi prebivalci severnih Slovenskih goric železniški upravi iz srca hvaležni.

BLAGODEJNA NAPRAVA OB SLOVENJE-GORIŠKI CESTI.

Pri Sv. Marjeti ob Pesnici, oktobra.

Ako potuješ po banovinski cesti iz Maribora proti Sv. Lenartu v Slovenskih goricah, naletiš dobre četrt ure od marješke cerkve v Ložanah na napravo, ki je jako velike važnosti. To je namreč novo iz snažnega kamnja zidani vodnjak z letnico 1932. K njemu drži od banovinske ceste tja in nazaj v polkrogu lično in trdno zgrajena cesta. Vodnjak sam nudi srebrnočisto, mrzlo pitno vodo, ki se je lahko poslužijo vsakdo s pritrjeno zjemalko. Vso dolgo dobo letošnje trajne suše se je lahko na tem prostoru opazoval nenavadno živahen promet. Peš in z vozovi so prihajali k vodnjaku kmetje od blizu in od daleč po vodo, ki jo je letos povsod tako zelo primanjkovalo, da so bili nekateri posestniki prisiljeni zapirati svoje studence, drugi pa so zopet morali odmerjati sosedom vodo. Ta vodnjak je bil med sušo v pravu

blaginjo domačinom kakor tudi mimo potujočim tujcem, zlasti še voznikom in njihovi živini. Dasi je bil vzorni vodnjak namenjen sprva samo občanom domače občine Sv. Marjete ob Pesnici, vendar so se ga začeli posluževati v veliki, če ne še skoraj večji meri, prebivalci ostalih občin. Vodnjak ni le važna gospodarska življenjska ustanova, marveč je tudi važna higijenska, ki služi, da se zanimajo zanjo še naša oblastva. In kdo je stvaritelj te človekoljubne naprave? Nihče drugi kakor v korist svojih občanov delujoči župan šmarjetske občine, g. Alojzij Schicker. Od nikoder najbrž doslej za svoj trud in svojo požrtvovalnost ni slišal ne priznanja ne zahvale. Vse uvidevno občinstvo pa mu je vendar za ta plemeniti čin zelo hvaležno. Uместno bi bilo, ko bi se otvoril vodnjak s primerno svečanostjo. Gospodu županu bodi izrečena na tem mestu prisrčna zahvala in prepričan naj bo, da si je z naravno silo potrebnega vodnjaka postavil trajen spomenik človekoljubnosti.

POMOŽNA AKCIJA V ŠMARSKEM SREZU.

V Šmarju, ob koncu septembra.

Dne 27. septembra se je vršila v prostorih sreskega načelstva v Šmarju konferenca, ki jo je po dogovoru z narodnim poslancem gospodom V. Spindlerjem sklical sreski načelnik g. dr. Maraz. Konferenca je imela namen in nalogo, da razpravlja in sklepa o pomožni akciji, ki je potrebna v srezu, da se bo preko zime prehranilo prebivalstvo sreza, ki je v svojih severnih delih hudo trpel zaradi suše in deloma zaradi toče in katerega južozapadni del je zlasti hudo pobila toča, ki je uničila ponekod do 90 odstotkov sadje. Sresko načelstvo je po svojih organih službeno ugotovilo, da presega celotna škoda v srezu šest milijonov dinarjev ter da je za prehrano potrebnih nad 40 vagonov koruze.

Konference so se na povabilo gosp. sreskega načelnika udeležili tudi gg. narodni poslanec V. Spindler, načelnik sreskega kmetijskega odbora in član banovinskega sveta Florijan Gajšek, veletržec Suppanz s Pristave, veleposestnik Kupnik iz Podplate, župana Lesjak (Slivnica) in Nunčič (Sladka gora), sreski kmetijski referent Strašek i. dr.

Po poročilih in predlogih g. sreskega načelnika, ki je podal sliko uradnih ugotovitev glede škode in potrebe, in narodnega poslanca gospoda V. Spindlerja, ki je poročal o svojih osebnih vtiskih v prizadetih krajih, je bilo sklenjeno: 1.) da se uvede pomožna akcija za vse prizadete občine, 2.) da izvede celotno pomožno akcijo sreski kmetijski odbor s pomočjo narodnega poslanca, sreskega načelstva, vlade in drugih činiteljev; 3.) da se dobavijo od posameznih občin takoj še podrobni podatki glede potreb na prehrani za ljudstvo in živino; 4.) da se dobi po možnosti še večja množina semenske pšenice v srez; 5.) da se dobavi takoj za prvo silo večje število vagonov koruze za najnujnejše potrebe.

Glede nadaljnjih ukrepov se bodo po potrebi sklicevale nove konference.

Župani, učiteljstvo in sploh vsi, ki se za stvar zanimajo, naj svoje morebitne podatke, predloge in potrebe kakor tudi morebitne prispevke za pomožno akcijo pošljejo na naslov: Sreski kmetijski odbor v Šmarju pri Jelšah.

NAŠI NA TUJEM

Slovenci v Ameriki. V Bingham Canjonu, država Utah, je 8. septembra izbruhnil strašen požar, ki se je bliskovito razširil in uničil skoraj vso naselbino. Hudo prizadeti so bili rojaki Matija Pezel, Marija Cucio, Daniel Skala, Anton Strilih, Nik Bulič, Milej Jengi, Martin Pecina, Matija Brkljačič, Peter Nikšič, Marta Musljeta, Marija Zdunič, Masa Petorli, Peter Uzela, Lucija Kalan, Janez Starič, Nik Rakič, Janez Stilinovič, Janez Pezelj, Nika Jurkovič, Jurij Mazar, Janez Strilih,

Miha Gabrilovič, Stana Tomas, Jurij Smiljanič, France Kascek, France Mahne, Josip Venovič, Jože Brkljačič in Nik Bogdan. Vsi so izgubili svoje domove, njih družine pa so izročene na milost in nemilost usodi. Prizadetih je bilo še več drugih posestnikov, ki so izgubili pohištvo in obleko. V naselbini je zgorela tudi šola. Škoda je ogromna in se ceni na 400.000 dolarjev, to je okrog 23.000.000 dinarjev. Prebivalstvo je nesreča tem huje prizadela, ker je to v šestih letih že druga velika nesreča. Leta 1926. se je namreč utrgal ogromen plaz, zdrvel v dolino in uničil vso naselbino. Takrat je bilo ubitih tudi 36 ljudi. — Poročali smo že o nasilni smrti Martina Viranta iz Peorije. Zdaj je ugotovljeno, da so Viranta res ubili v ječi šerif C. O. Skinner in njegovi pomočniki ter ga obesili, potem pa sporočili, da je izvršil samomor. Virant je bil popolnoma nedolžen pri zločinu, ki so mu ga očitali. Oblastva so ugotovila, da je bil šerif sam udeležen pri zločinu in da se je Viranta zato iznebil, ker je preveč vedel o njem. — V Chismolmu, država Minnesota je umrla Barbara Govednikova, mati znane mlade slovenske plavavice, ki je bila na olimpijadi v Los Angelesu tretja na 100 m. Razen nje je zapustila še pet otrok in moža. Prav tam je umrl France Pucelj iz Sodražice. V Ameriki je bival 42 let. Zapustil je ženo in 7 otrok. — V Newyorku je 6. septembra umrl Feliks Dolnar, bivši časnikar, doma v Škofji Loki. — V Takomi država Washington, je umrla Rozinka Čehadova iz Jelšan v Istri. Zapustila je moža, tri sine in hčerko. — V Pittsburgu, država Kansas, se je pri delu v rudniku smrtno ponesrečil France Debeljak. Vsula se je nanj debela plast kamenja in ga takoj ubila. Pokojnik je bil star 51 let, doma je bil v Podbrezju. — Slična žalostna usoda je doletela v premogovniku v La Salleju, Franca Grgoviča iz Novega mesta. — V Clevelandu je umrl Janez Orehek, po domače Nivar, iz Ihana. Star je bil 62 let. V Ameriki je bival 30 let. Zapustil je ženo, dva sina in šest hčer. — V Gilbertu je podlegel jetiki 24letni Alojzij Tanka. Zapustil je mater, dva brata in tri sestre. — V Kraynu se je ustrelil 53letni Andrej Kašca zbog brezposelnosti. Zapustil je ženo in dva otroka. — V Clevelandu je po dolgi bolezni priminil Rudolf Mesojedec, star 39 let. Doma je bil v Češči vasi, župnija Prečna pri Novem mestu. Zapustil je ženo, hčerko in dva sina. — V Kalumetu je umrla 33letna Mildred Murnova. Za njo žaluje poleg roditeljev deset bratov in sester. — V Newyorku je umrl eden najstarejših naseljencev France Potočnik. Zapustil je hčerko in dva sina. — Na svoji farmi na Willardu je umrl po daljši bolezni 72letni Peter Zel. Doma je bil v Zalem logu nad Škofjo Loko. Zapustil je dve hčerki in sina.

ŽENSKI VESTNIK

Cvetlice v jeseni

Sedaj je treba misliti, kako bomo prezimovali sobne rastline, katere smo imeli med letom na prostem, na vrtu, po oknih ali balkonih. Kakteje, ki so čez leto stale na odprtih oknih, je treba spraviti v sobo. Če pa pričenemo zapirati okno in jih tako zavarujemo proti hladnim nočem, moramo paziti, da ne stoje na prepihu, ker se preveč shladijo cvetlični lončki in s tem tudi korenine. Okno je treba dobro zapreti in po možnosti lončke obdati z mahom.

Kobeje, petunije, lobelije in različne druge cvetlice niso za nadaljnjo gojitev in jih odstranimo; pelargonije in belagonije pa prirežemo, skrajšamo in jih postavimo v kleti ali drug primeren prostor, kjer pa ne sme biti prehladno. Zrak se ne sme shladiti pod 3 do 8 stopinj. Ko obrežemo te cvetlice, lahko naredimo iz onih vršičkov, ki ne cveto, potaknjence in si tako za prihodno pomlad privzgojimo močne mlade rastline. Potaknemo pa samo močne in lepe sadike, ker se slabih ne izplača gojiti in ker kaj nerade cveto.

Potaknence je treba poprej ukoreniniti. Zato jih denemo v kozarce, katere ovijemo s črnim papirjem, da se ne prično delati alge po vodi, in jih postavimo v sobo. Da se nam tem lepše razvijejo, lahko dodamo vodi kakšno umetno gnojilo za cvetice. Ko pa imajo zadosti korenin, jih presadimo v cvetlične lončke.

Fuksije in divjo vinsko trto, če smo jo imeli v zabojih za okras balkonov ali odprtih verand, prezimimo kakor belagonije. — Razne listnate cvetlice prenesemo zdaj v sobo na svetel prostor, kjer pa ne sme biti prepiha. Presaditi za zimo jih ne smemo.

Na prazne verande ali balkone pa nasadimo zdaj erike, ki cveto do hudega mraza, ali pa male boričke, ki so prav lep okras preko zime. Tudi mačehce, ki cveto jeseni, se prav lepo podajo. Šele ko zemlja zmrzuje v zabojčkih, v katere smo jih nasadili, zavarujemo mačehce s smrečjem, pritrjenim z žico.

Za kuhinjo

Češpljeva pogača. V skledi zmešaj in nato dobro stepi 40 dek moke, 14 dek sladkorja, dva rumenjaka, šest žlic mrzlega mleka, zavitek vaniljevega sladkorja in zavitek pecilnega praška. Nazadnje primešaj še sneg dveh beljakov. Pekačo dobro namaži, posuj z moko, zlij testo vanjo, ga razravnaj in obloži s češpljami, iz katerih si pobrala koščice; povrh potresi s sladkorjem in zmletimi mandeljni ali orehi. Nato peci približno tri četrt ure. Pečeno in hladno pogačo razreži na poljubne kosce.

Češpljev zdrob. Pol kile češpelj operi, jim poberi koščice in jih skuhaj v malo vode. Nato jih pretlači skozi sito. Na pretlačene češplje zakuhaj zdrob z malo sladkorja tako, kakor bi kuhala zdrob na mleku. Pol kile češpelj posebej operi, poberi iz njih koščice, jih zloži v skledo, posuj s sladkorjem in pokapaj z rumom. Na tako pripravljene češplje zlij skuhani zdrob in postavi na hladno ali na led, da se strdi. Preden daš na mizo, polij po zdrobu vaniljevo kremo ali pa sladko stolčeno smetano.

Palačinke z ribjim nadevom. Skuhaj ribo v slani in malo okisani vodi. Kuhano očisti in zreži na kosce. V kozici duši na malo masti nekaj jurčkov s peteršiljem. Ko so jurčki gotovi, primešaj še pripravljeno ribo, malo osoli in popraj. Sedaj pripravi testo za palačinke, ki jih peci prav tanke. Ko je palačinka na eni strani pečena in jo zaobrneš, jo takoj napolni s pripravljenim ribjim nadevom ko je pa pečena še na drugi strani, jo zvij in položi v pomazano pekačo. Ko si spekla in nadevala vse palačinke, jih polij s četrt litra kisle smetane, v kateri si žvrkljala eno jajce, posuj z zribanim bohinskim sirom in peci še pol ure v pečici. Daš na mizo kod predjed ali pa s solato za večerjo.

ZANIMIVOSTI

Gandhijevo delo

V Indiji se je te dni končal boj, ki je brez primera v vsej svetovni politični zgodovini in ki bo imel zlasti za Indijo jako obsežne posledice. Pod pritiskom Gandhijevega posta so se sporazumeli tisočletja sprti Indijci in pariži. Sporazum je odobrila tudi velobritanska vlada v Londonu. Veliki, preko trisotmilijonski indijski narod ni enoten, kakor bi se morda komu zdelo. Razcepljen je na razna plemena, ki so tudi po rasi in jeziku različna, mimo tega pa jih ločita še vera in kasta. Indijci so večinoma brahmani, močni pa so tudi muslimani in enako je razmerje med svobodnimi višjimi kastami in nižjimi parijami, ki so «nedotakljive». To se pravi, da pariži nimajo istih človeških, družabnih in državljanskih pravic ko brahmi, katerim je pod kaznijo verskega in družabnega izobčenja prepovedano ne samo družiti se z njimi, temveč tudi dotakniti se jih.

Prav ta verska in družabna razdvojenost je kriva, da Indijci v boju za svoje pravice niso mogli doseči večjih uspehov in da so vse doslej ostali orodje male skupine angleških gospodarjev. Kot spretni politiki in državniki so Angleži te razlike še povečali. Stalno so dajali prednost muslimanom, dasi so le-ti nasproti brahmanom v veliki manjšini. Zavedali so se pač, da jim manjšina nikdar ne more biti tako nevarna nego večina, da jim pa v borbi z njo lahko veliko koristi, ker jo slabi v lastni hiši. Prav tako so podpirali tudi indijske kneze, radže in maharadže, ki so v bistvu samo troji indijskega ljudstva. Pustili so jim vladarska znamenja, gradove, sijaj, straže in razne davke, dasi so upravnio in vladarsko docela brezpomembni in nepotrebni. Glede parij, ki so tudi manjšina, se pa Angleži niso poslužili enake taktike. Pustili so jih, da so ostali tudi zanje «nedotakljivi», dasi jim pravno niso stavili nobenih mej kakor njihovi brahmanški rojaki. Tako so lahko posečali vse šole, tudi srednje in visoke, samo ne brahmanških. Njihov sedanji voditelj je doktor. Kljub temu so pustili notranjo razdvojenost nedotaknjeno, samo da so Indijo slabili, držeč se pri tem pač gesla: «Divide et impera!», kar se pravi po naše: najprej jih razbij, potem pa vladaj nad posamezniki.

Glede parij tudi Gandhi ni postopal drugače nego ostali brahmani. Njegova borba za Indijo se je naslanjala samo na brahmane in posredno tudi na muslimane, kolikor so bili le-ti pač pripravljeni istovetiti se s skupnimi težnjami. Pariji so ostali ob strani vse doslej. Kaj je pripravilo Gandhija do tega, da je spremenil svoje postopanje, ni znano, da pa se slutiti. Ko sta se pripravljala nova ustava za Indijo in novi volilni red na njeni podlagi, je Velika Britanija, zvesta svoji dosedanji praksi, zopet razdelila Indijce na kaste. «Nedotakljivim» parijem je sicer tudi priznala državljansko pravico volitev, a le omejeno. Določila jim je najvišje dosegljivo število zastopnikov v pokrajinskih zborih in občinah. Da bi to vzmernilo Indijce v korist parij, ni nihče na svetu pričakoval, najmanj pa, da bo Gandhi stavljal zaradi njih na kocko svoje življenje! Nasprotno, vse je pričakovalo, da se bodo uprli priznati parijem še te pravice, ki jim jih je dala Velika Britanija.

Med tem je presenetila svet vest, da je Gandhi v zaporu v Pooni sklenil od gladu umreti, če se brahmani in pariji ne sporazumejo in če jim Velika Britanija ne prizna enakopravnosti. S tem je nenadno popolnoma spremenil ves položaj v Indiji in prisilil bolj svoje lastne ljudi kakor Angleže, izpolniti njegove zahteve. Ko je začel stradati, je nastalo vznemirjenje po vsej ogromni Indiji in tudi v Londonu. Ponudili so Gandhiju, naj svobodno zapusti ječo, česar pa ni storil, in stradati je pričel dosledno in s trdno voljo, žrtvovati življenje za zedinjenje svojega ljudstva. Spoznal je pač, da Indija tako dolgo ne bo niti moralno močna, dokler se ne omili duh kasti. In brahmani so se vdali. Veliki Gandhi jih je s stradanjem, s silno npravo močjo prisilil, da so sedli za skupno mizo z «nedotakljivimi» in se z njimi pobotali. Po tem sporazumu bodo dobili pariji v pokrajinskih zakonodajnih skupščinah 148 namesto namenjenih jim 71 poslancev, dostopna pa jim bodo tudi vsa druga volilna okrožja kakor Indijcem. Sporazum je velikobritanska vlada brzojavno odobrila in Mahatma Gandhi je nehal stradati. S tem je dosegel tisto, česar ni v tisočletjih nihče drugi v Indiji: spravo med kastami. Niso sicer trenutno odstranjene še vse razlike, a prvi korak je storjen in Indija je postala močnejša. Dogodek, ki smo ga te dni doživeli, je zato zgodovinski.

× **Gladovni stavkarji.** Gandhi je gladoval pred kratkim sedem dni. Ze so se bali za njegovo življenje, zakaj sprva so sporočali, da mu že pešajo moči. No, preстал je in zmagal. On ni več pri taki moči, kakor je bil leta 1924., ko je vzdržal post celih 21 dni, da bi ganil Hinde in Mohamedance k spravi. Šele ko je oklical voditelj Mo-

hamedancev, Mohamed Ali, spravno konferenco, na kateri naj bi se uredilo vprašanje indijskega volilnega prava, je Gandhi nehal s postom. Toda Gandhi ni prvi in edini človek, ki je z gladovno stavko namerjal doseči svoj smoter, zakaj ve se, da je bil že leta 356. škof Evzebij vržen v palestinske ječe. Ker pa se je njegov sovražnik bal, da ne bi Evzebij zbog trdovratnega posta umrl, kar bi vzbudilo ogorčenje ljudstva, ga je izpustil. Kralj Edvard III. je zaprl leta 1357. neko žensko, ker so jo osumili umora. Ko je zvedel, da se že 40 dni posti, je mislil, da je tu božja roka vmes, zato jo je izpustil. — V angleških ječah so v 17. stoletju mnogoštevilni kvekerji umrli spričo gladovne stavke. Le en primer je znan, da je bil kveker po dvajsetnem postu izpuščen. Tudi najnovejša zgodovina pozna gladovne stavke.

× **Razjasnjena pisava.** Velikonočni otok v Tihem morju, ki je danes čilska kazenska kolonija, je bil nekoč obljuden z ljudstvom, ki je že davno izumrlo. Ta otok je delal znanosti že marsikako preglavico, predvsem so se dolgo zanimali z lesenimi tablicami, na katerih je veliko število izrednih, očividno simboličnih znamenj vrezanih. Britska antropološka družba je poskušala ta jezikovna znamenja razvozljati. Umrli raziskovalec jezikov, Torday, odličen poznavalec prvotnih jezikov, je prejel pred nekaj leti fotografije takih lesenih tablic, ki so spravljene v belgijskem muzeju. Te tablice so bile sporazumno sredstvo, katerega se je posluževalo ljudstvo Rapanni, zdaj že izumrli rod Velikonočnega otoka. Taka lesena tablica ima po 32 vrst na sprednji in zadnji strani. Vsako znamenje predstavlja človeka ali ptico v različnih položajih. V zadnjem času se je naposled posrečilo nekatera znamenja razvozljati. Neki stavek se glasi: «Oče sedi na svojem stolu», drugi «Veseli se nebes». Ni treba šele poudariti, da je prvi in najvažnejši korak k popolni razjasnitvi preteklosti tega zagonetnega otoka s tem storjen. Prav tako je bilo nekoč z razvozljanjem egiptovskih hieroglifov, ki so kar nakrat posvetili v dotakratno temo stare egiptovske zgodovine.

× **Zivalski prijatelji gob.** Kadar je le malo gob, pobere gobarjem najboljše gobe tako rekoč pred nosom razne živali, oziroma jih raztrgajo, razkljujejo, razjedo itd. Vsakomur je znano, da naše domače živali kakor govedo, ovce in koze, med pašo z vidno slastjo segajo po nekaterih užitnih gobah, zato tudi njih imena: kravjača (boletus bovinus), ovčarka (polyporus ovinus), mavelj ali kozji gobec (boletus subtomentosus) in druga. — Manj znano pa je, da požro, oziroma uničijo mnogo užitnih gob tudi gozdne živali, kakor srne, lisice, jazbeci, veverice in razne ptice. Ali jedo živali gobe le zaradi nedostajanja druge hrane? O vevericah so opazovalci dognali, da so jim gobe posebne poslastice, ker dajejo gobam prednost pred storži, želodom itd. Veverice si delajo iz gob cele zaloge med drevesnimi vejami (razpokami), posebno všeč so jim razne golobice (russulae) in gomoljike, ki so podzemne gobe. Mnogi ljudje so opazovali veverice, kako so razgrebale zemljo, da so prišle do teh okusnih gob. Veverice se lotijo celo strupenih gob, kakor mušnic, pantrovk, vražjih gobanov, strupenih prašnic in drugih. Izmed ptic grede na gobe posebno šoje, senice in fazani. Zolne razkljujejo gobe, toda najbrž iščejo v njih črve, ličinke in hrošče. Hrošč govnač sli večkrat napravi v kocenih užitnih gobanov pravo domovanje, ki ga ne zapusti niti tedaj, kadar se goba utrga in se jo nese domov. Da velik črni polž (lazar) živi poglavitno od gob, je splošno znano, ne tako pa, da žre gobe tudi rdečkasi polž (arion empiricorum). — Menda ni treba praviti, da so od živali objedene gobe gnusne in zato neuporabne za uživanje in za prodajo.

× **Živali, ki pijejo alkohol.** V Kanadi so imeli jelena, ki ga je hodilo občudovat prav mnogo ljudi. Jelen se je že popolnoma udomačil in se pri tem navadil piti pivo. Popil ga je po navadi toliko, da je bil vedno pijan. Pred kratkim pa je zbog pijančevanja zelo žalostno končal. Prišel je

Žene in dekleta

zapomnite si:

„Obleka naredi človeka!“ Dobro, elegantno in poceni boste oblečene, ako še danes naročite nove vzorce volne, svile, sukna, pliša, barhenta in drugih modernih tkanin za obleke in plašče. Velika izbira raznega manufakturnega blaga po globoko znižanih cenah!

Trgovski dom Stermecki

CELJE št. 97

Vzorci in bogato ilustrirani cenik zastoj!

namreč mimo škafe, v katerem je bila rumena barva. Takoj je hotel piti in hitro je srknil nekoliko požirkov, ki mu niso ugajali. Strupena barva je bila tako nevarna, da se je jelen zastrupil. — Sicer pa ni pijančevanje edina pravica gospodarja narave človeka, zakaj v Ameriki vedo, da so bili pred uvedbo prohibicije konji pivovarn večkrat pijani. Pripetilo se je celo, da so taki konji poginili na bolezn, imenovani delirium tremens (pijanski dreget), zaradi katere umirajo običajno najbolj zapuščeni in nepoboljšljivi pijanci. Znanstveno je ugotovljeno, da ljubijo alkohol tudi sloni, medvedje, psi in sploh zastopniki bolj razvitih živali. Prav posebno ljubijo pivo opice in čuvaji v zooloških vrtovih vedo, da so nekateri sloni tako željni konjaka, ki ga jim dajo, kadar zbolijo, da se mnogokrat delajo bolne tako, kakor najbolj prevejani simulant (namišljeni bolniki). Neki učenjak pa je poskusil z žuželkami. Vzel je enako število metuljev samcev in samic. Dočim samice niso hotele srkati alkohola, so si ga samci dobro privoščili in potem nekaj časa negotovo letali po zraku, naposled pa popolnoma obnemogli popadali na tla. Samice so krožile žalostno nad njimi prav tako, kakor joka mnogokrat kaka mati, ko pride pijant oče domov v pohujšanje otrokom in njeno veliko bol.

× **Zarubljena duhovniška oprava.** Pravoslavni rumunski duhovnik Nikolaj Carmanus je objavil v listih, da že devet mesecev ni prejel plače in da zato ne more poravnati davkov. Komaj pa so zvedela pristojna oblastva v Bukarešti za to objavo, že so obvestila davkarijo v Fundati, naj pobere takoj tudi zaostale davščine pri duhovniku Carmanusu. Davčni izterjevalec se je spraval nenadoma nad župnišče. Ker pa je izjavil duhovnik, da nima s čim plačati za nazaj, mu je zarubil vso duhovniško opravo in cerkveno posodje, tako da je duhovnik na cesti in ne more opravljati duhovniških dolžnosti.

× **Bankovci iz svile.** Ker je nastopila na Japonskem huda kriza za svilo, je določilo gospodarsko ministrstvo različne načine za razpečevanje tega narodnega blaga. Iz svile naj bi se tkale na primer zaves, tapete, ribiške mreže, jadra in bankovci. Tako bodo prišli kmalu v promet bankovci iz pralne svile, ki bodo seveda bolj vztrajni kakor pa papirnati.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Dokaz.

Dostojen gospod služkinji: «Ali bi lahko govoril z gospo?»

Služkinja: «Ivolite nekoliko potrpeti, da grem pogledat.» Ko se vrne: «Z gospo ne morete govoriti, ker še ni oblečena.»

Gospod (začuden): «Zares? Saj mi je rekla, naj pridem ob tej uri.»

Služkinja: «Če ne verjamete, pa pojdite pogledat skozi luknjico v ključavnici.»

Darilo za god.

Micika: «Očka, nikar ne povej mami, da sem ji kupila za god bonbone»

Očka: «Saj ji ne bom, ker vem, da jo hočeš z njimi gotovo presenetiti.»

Micika: «Ne, toda bonbone sem pojedla sama.»

Na sodišču.

Sodnik: «Tožilec lahko privede tri osebe, ki bodo pričale, da so videli, kako ste začeli prepir.»

Toženec: «Jaz pa jih lahko privedem tisoč, ki tega niso videli!»

Razredno sovraštvo.

Oče: Kaj že zopet nisi bil v šoli? Ali te ni gram, da si tak lenuh?

Sinček: To ni lenoba, očka, nego zgolj razredno sovraštvo, zakaj tega razreda kar trpeti ne morem.

Ni razumel.

Lepotica mlademu zdravniku: Gospod doktor, že zopet sem prišla. Povejte mi, ali mlademu dekletu škoduje, če kadi cigarete?

Zdravnik: Seveda! Tako lepemu dekletu, kakršna ste vi, cigarete zelo škodujejo.

Ona: Torej sem vam všeč. Kar izjavite se. Zdravnik: Ne kadite!

Dober trgovec.

Trgovec opazi, da uslužbenec predolgo kramlja z damo, ki ničesar ne kupi, čeprav že pol ure ogleduje blago.

«Kaj ta dama ne ve, kaj prav za prav hoče?» vpraša trgovec.

«Seveda ve, toda jaz bi ji rad prodal tisto, česar noče», se odreže uslužbenec.

MALI OGLASI

Suhe gobe, fižol itd.

kupuje vedno in plačuje čim boljše M. Geršak & Co. v Ljubljani. Pošljite vzorce in ponudbe! 303

Brezobrestna posojila

za odkup dolga, nakup in zidavo, podeljuje «Kreditna zadruga», Ljubljana, poštni predal 307, Sprejema zastopnike. 274

Usnjene suknje,

dobro izdelane, in usnje za suknje nudi po znižani ceni Metod Senčar, trgovec v Ljutomeru. 300

Kurje oči

odstranite brez bolečin takoj s «soljo sv. Antona», katera pomaga tudi pri revmatizmu, znojenju nog in raznih boleznih v nogah. Cena zavitku 12 Din. Naročila sprejema: A. H. Klančnik, Mojstrana. (Sprejemajo se preprodajalci) 259

Preklic.

S tem preklicujem besede, ki sem jih govoril zoper Ano Veldinovo v Žvabu.

301 Tomaž Rakuša s. r. v Žvabu.

Dopusta si ni hotel pokvariti.

Uradnik, ki se je vrnil z dopusta zagorel in zdrav, je poprosil predstojnika v njegovo veliko začudenje še za teden dni dopusta.

«Kako? Saj ste se baš vrnili», je menil predstojnik.

«Že res, toda oženiti se nameravam, gospod predstojnik», je skromno odvrnil uradnik.

«Zakaj se pa niste oženili med dopustom?»

«Nisem si ga hotel pokvariti», se je odrežal dopustnik.

Moderen berač.

Gospod (beraču): «Tu imate vinar. Če vam je prav, se lahko vsak teden oglasite pri meni zaradi podpore. Stanujem v četrtem nadstropju onele hiše.»

Berač: «Če imate lift, pridem.»

Mestna hranilnica ljubljanska LJUBLJANA

Prešernova ulica št. 3

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

Vlog ima nad 480.000.000 Din.

Za vse vloge jamči ljubljanska mestna občina z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo.

Za male trgovce in obrtnike obstoji pri hranilnici kreditno društvo, za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek. Za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje denarja po pošti pa svoje položnice.

Telefon št. 2016 in 2616.

Poštni čekovni račun št. 10.533.

Uradne ure za stranke so od 8. do 12. in pol.

Delo

dobi v teh hudih časih vsakdo še najlaže, ako si sam doma uredi pletilnico. Vsakomur dajemo tekoče delo s tem, da mu odjemljamo storjene pletilne, mu dobavljamo prejo in izplačujemo mezdo za pletenje, kar dokazujejo mnoga zahvalna pisma. Ako hočete delati in zaslužiti, se obrnite, prosim, zaupno za gratisprospekte na tvrdko J. Kališ, Maribor, Trubarjeva ulica št. 2, oddelek 5

Pri polni nevrasteniji

302

uporabljajte fiziološki ekstrakt («Kalefluid») iz žlez močnih in zdravih živali. Podrobna literatura se razpošilja brezplačno. Zahteva naj se pod naslovom: Beograd, Kralja Milana 15, Miloš Marković. «Kalefluid» se dobiva v lekarnah in drogerijah. Odobreno od ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje S. br. 5300 z dne 28. marca 1932.

POZOR, NEKAJ ZA VAS!

„Zabavni list“, katerega bi morali čitati tudi Vi, razpisuje sledeči nagradni razpis:

Iz zlogov: Kdor – do – bo – ga – ma – lju – ma – i – sestavite znan slovenski pregovor, napišite ga na list papirja ter s svojim naslovom pošljete na naslov: „Zabavni list“, nagradni oddelek, Stražišče pri Kranju. Pravico do udeležbe ima vsakdo, ki je naročnik „Zabavnega lista“ ter ima naročnino plačano za eno leto vnaprej. Novi naročniki morajo z rešitvijo nakazati tudi vseletno naročnino v znesku 50 Din. Nagrade, ki bodo izrebane dne 1. novembra, so sledeče: Tridnevno brezplačno potovanje v Benetke in nazaj, gramofon, smuči, sanke, blago za obleko, kavna garnitura, fin dežnik, 5 nagrad po 100 Din, 10 nagrad po 50 Din. Rešitve sprejemamo do 15. oktobra t. l. Pravilno rešitev in imena nagrajencev bomo priobčili v „Zabavnem listu“ dne 5. novembra t. l. Uprava si pridržuje pravico rok sprejemanja in zrebanja rešitev po potrebi preložiti.

V šoli.

Učitelj: «Janezek, ti torej ne veš, kaj je volna? Iz česa je pa narejen tvoj suknjič?»

Janezek: Iz ponošene očetove suknje.

Najnovije dvokolo z motorčkom 1½ K. S. dvokolesa, šivalni stroji, otroški vozički, vozički za igro in posamezni deli najceneje. Ceniki franko.

„TRIBUNA“ F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

Živinorejcem

priporočamo zanje jako koristno knjigo

Prva pomoč ponesrečenim živalim.

Napisal jo je živinozdravnik prof. dr. Kern. Okrašena je s 93 zelo poučnimi slikami in ima nasledno vsebino:

Sestava živalskega telesa, zdravlila, kladki, masiranje, drgnjenje, o načinu kako se žival pristi, da je mirna, o dviganju padlih ali bolnih živali, o ranah ter kaj je storiti v raznih slučajih nagle obolesi, kod pri poškodovanju rogov, poškodbi kopita in zakovanju pri prisku med parklji, opeklinah, strelci, zlomu kosti, zvrtju, izčlenjenju, izpadu porodnice in maternice, izpadu danke, vnetju vimena, driski, zaprtju, koliki, napananju goveda in ovac, pri tuljih pred

metih v požiralniku, pretresu možgan, solncarici, nevarnosti zadušitve, zastrupitvi, ozebljenju, postopanju s popkom, mrzlici, omedlevici, kužnih boleznih itd.

Vsak lastnik živali, ki se hoče obvarovati škode pri ponesrečenih živalih, bi moral imeti to knjigo. Knjiga, ki velja s poštnino vred Din 36-50, se naroča

v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani

Selenburgova ulica št. 3

Najuspešnejše sredstvo za reje domaćih živali je brezdvomno

MASTIN

Lekarna Trnkóczy (zraven rotovža) Ljubljana 66